

Benamių pavasaris

Tik vieningumas stiprina viltis

Pavasaris — gražiausias metų laikas. Jį savaip pergyvena kiekvienas gyvas sutvėrimas, bet visų labiausiai jis veikia žmogų, jo jausmus bei psichiką. Su gyvąja gamta kartu ir žmogus pavasarį atgimsta tartum naujam gyvenimui, naujiems užsimojimams bei pasiryžimams. Amžių eilėje išgyveno jau į taisyklę, jog žmonės kiekvieną pavasarį pradeda įvairiausius savam gerbūviui kelti planus realizuoti. Ir ši kūrybinga tradicija atsinaujina kiekvieną mielą pavasarį.

Eilę metų tęsėsis pasaulinis karas, žiauriai naikinęs sukurtojas žmonių vertybes, jau buvo tą produktų pavasario entuziazmą žmonėse pažėdęs, bet karo audrai praūžus vėl matome šį darbingą entuziazmą atgijant. Tada pastebime veiksmuose tų žmonių, kurie jaučia savosios žemės pulsavimą, kurie yra vėl pajutę jaukią savųjų aplinkumų ir todėl įsijungę į normalų ir kūrybingą gyvenimą. Deja, dar yra tūkstančiai ir šimtai tūkstančių žmonių, jų tarpe ir mės, kurie praūžusios karo audros išplėsti iš savosios žemės, nebegali pajusti pavasarinio savosios žemės kvėpavimo, negali savo ilgęsi nuraminti puriose savosios žemės arimuose, akis pailsinti savųjų platumų lygumose, jų žalumo atlouose, klausą paglostyti savųjų upelių čiurlenimu bei paukščių čiulbėjimu. Tokiais tad be paguodos esame mes tremtiniai, negali grįžti savon tėvynėn, pas savo kraujo brolius, su kuriais galėtume, įsijungę į kūrybingą darbą, kartu dirbti gernei savojo krašto atečiai. Ir tą mums likimo primetą nerimastį, tą nostalgiją pergyvename jau trečias pavasaris. Nepermdaujamais realybės akivaizdoje mes tik galime tvirtai laikytis vilties, jog vieną kartą sugrįš ir mums nuotaikingieji ir darbingumą keliantieji pavasariai, nes ši anormali padėtis juk negali amžinai tęstis.

Laukiamų vilčių išsipildymas būna realus tik tuo atveju, kai tomis viltimis vieningai gyvena visuma be išimčių, kai visa viena likimo našta nešanti visuomenė tarp savęs yra susiklausanti ir savo pastangas, darbą bei sugebėjimus suburia tam vienam ir bendram užsibrėžtam tikslui siekti. Ir atvirksčiai: tos geriosios, nuotaiką palaikančios tremtinių viltys yra žlugdomos bei išblaškomos tada, kai iš tos vienybės visuomenės atsiranda pavienių asmenų, kurie pradeda kaisioti pagalius į savojo vežimo ratus. Tad ir turime nuolat atsiminti (Nukelta į 6 pusl.)

Emigracinės tremtinių perspektyvos

Paskutiniu metu DP klausimu amerikiečių spauda pradėjo daugiau rašyti, o UNRRA-os pareigūnų ir okupacinės kariuomenės vado gen. Clay pareiškimai rodo, jog DP problema vis labiau aktualėja.

Iš tikrųjų, DP klausimas yra svarbus ne tik tiems, kurie jį gyvena, bet ir tiems, kurie jais rūpinasi.

Anglų zonoje DP klausimas, kaip praneša Londono radijas, iš dalies bus išspręstas patenkinama prasme, nes numatoma, kad dar šiais metais apie 100.000 pabaltijiečių ir ukrainiečių bus nugabenta į Angliją.

Prancūzų zonoje numatyta dvi variacijos. Jų viena — repatriacijos akcija, teikianč 60 dienų maisto davinį. Antroji — imigraciją į Prancūziją darbus. Tačiau ir vienu ir kitu tikslu tikrų žygių kol kas dar nebuvo padaryta.

Lieka trečioji US zona, kurioje yra apie 530.000 DP, įskaitant apie 150.000 žydų, kurie laukia savo eilės į Palestiną. Tad, neskaitant žydų, amerikiečių zonoje liktų apie 400.000 DP, kuriems gen. Clay ir gen. Rooks siūlo dar kartą rimtai apsvarstyti grįžimą namo arba įsijungti į vokiečių kūrį. Kuris skaičius šiomis dviem galimybėmis pasinaudos, tuo tarpu sunku pasakyti.

Kas nauja besibaigiančioje Maskvos konferencijoje?

Tarptautinė situacija problematiškoje stadijoje

MASKVOS KONFERENCIJOS BALANSAS

Nors konferencija dar neužbaigė savo posėdžių, bet jos rezultatus jau galima vertinti. Maskvos konferencija, arba Vokietijos taikos konferencija, įžengė į 7. savaitę ir jau greit baigs savo darbą. Šią konferenciją galima vertinti dviem požūriais, būtent: 1) Vokietijos taikos sutarties sudarymą ir 2) tarptautinės politikos raidą.

Vokietijos taikos sutarties sudaryme konferencija susilaukė visiškos nesėkmės. Dėtos viltys į Maskvos rezultatus nepasitvirtino, greičiausia apvydė, ypač didžiulius optimistus, o toliau žvelgiančius politikus sutvirtino jų įsitikinimuose. Jie jau 1945 m. po Londone konferencijos pereikė daug tiesos. Anot New York Times, jau tada ciniškas diplomatas komentavo, jog „kito karo paprastai pasaulis neturės, nes nepajėgiama taikos konferencijos sukurti“. Šiandien taikos konferencija turėjome, bet ji savo tikslo neat siekė.

Iškeltos problemos Vokietijos taikos sutarties sukurti iš esmės liko neišspręstos. Jos mūsų praėjusį kartą suminėtos. Dabar prisiminsime tiksliai Marshallio pasiūlytą Keturių Pakta, kuris garantuotų Vokietijos nuginklavinimą ir demilitarizavimą 40 metų, baigus Vokietijos okupaciją. Nors trys didieji principai ir buvo sutikti, tačiau Sovietų Sąjunga, pasiūlydama papildyti Amerikos projektą 6 punktais, iš esmės atsakė prisidėti prie tokio pakto. Tuo būdu buvo palaidotos visos viltys Vokietijos taikos sutarties sudarymui.

Kiek toliau pažengta Austrijos taikos sutarties paruošime. Bet ir čia iki šiol nepasiekta to, ko buvo laukta. Didžiausia kliūtis ir čia yra Vokietijos turtų nustatymas Austrijoje, Jugoslavijos sienų ir reparacijų reikalavimai, DP grąžinimas ir kt. Kada Molotovas padarė savo pasiūlymą dėl vokiečių turto Austrijoje, tai p. Marshallis, kaip praneša NYHT pareiškė: „Aš gavau įspūdžio, kad šiuo metu mes esame nutolę toliau negu bet kada. Jei aš

teisingai p. Molotovą supratau, tai Austrija nebebūtų nei laisva nei nepriklausoma, jeigu jos didžioji ūkio dalis bus svetimų valstybių nušavinta tokiomis sąlygomis, jog jos gali kontroliuoti produktų eksportą ir lėšas. Jokia Austrijos vyriausybė išskyrus marionetinę, šiomis sąlygomis negalės veikti. Nė vienai satelitinė valstybei nebuvo uždėtos tokios sąlygos. Mano vyriausybė niekada negalės dirbti tokioje sutartyje, kurioje bus tos sąlygos“.

Paskutiniu metu norėta nugalėti nesuspilintus slaptame pasitarime, bet ir tas nieko nepadėjo. Todėl ir čia reikia pasakyti, jog Austrijos taikos sudarymas lieka neužbaigtas.

Tuo būdu Maskvos konferencija pirmoje savo sesijoje užsibrėžto tikslo neat siekė ir kol kas nerodo tendencijos, jog ir ateityje pasiektų susitarimą, jei Sovietų Sąjunga iš esmės nepakeis savo nusistatymo.

PASTANGOS ATSKIRTI ANGLIJĄ

Antrojo aspekto Maskvos konferencija yra toliau pažengusi. Per niūrius posėdžius, kaip N. Y. Times mini, tarptautinė padėtis arba santykiai tarp Sovietų Sąjungos ir Vakarų demokratinio krašto labai ryškiai išsiskirta. Sovietų Sąjungos mėginimas atskirti Angliją nuo Amerikos nepasisekė. New York Times rašo, jog p. Višinskio „juokingos pastangos atskirti Angliją nuo Amerikos per Anglų-Sovietų pakta,

kuris Maskvoje buvo iš naujo peržiūrimas, nepasisekė. Tačiau Sovietų užsienų reikalų ministeris turėjo suprasti, kad, nors ir nėra Anglų-Amerikos Sąjungos, dvi angliškai kalbančios tautos neatsiskirs, mažiausiai bent šiuo metu“. Laikraštis toliau nurodo, jog įvykiai p. Molotovą izoliavo ir ši izoliacija per dabartinius posėdžius išsiskirtalizavusi.

Tad didžiųjų santykiavimo arba demokratinio pasaulio su sovietišku komunizmu bendradarbiavimo požiūriu Maskvos konferencija labai daug pasidarbovo. Ji atidengė, jog keturi didieji viename vežime važiuoti negali ir kad jų pergrupavimas santykiuoja kaip 3:1. Šį santykį patvirtino balandžio 21 d. naktį paskelbtas trijų didžiųjų susitarimas dėl Vokietijos anglies ir, gal būt, dėl Vokietijos vieningo ūkio traktavimo.

Šis faktas tarptautinėje politikoje inėšė problematišką, o gal net ir kritišką aspektą. Didžiųjų nesutarimas veda prie pasaulio pasidalinimo į du pasaulius, o du pasauliai negarantuoja pastovios taikos.

MARSHALLIO PASIMATYMAS SU STALINU

Marshallio su Stalinu pasikalbėjimo turinys laikomas paslapyje. Yra paskelbta tik kad ministeris Marshallis paprašė raštu interview, kad 10 val. vakaro buvo priimtas, pasikalbėjimas truko 1,5 val., kad jį lydėjo gen. Walter Bedell Smith, Ambasadorius Maskvoje ir jo vertė-

jas Charles E. Bohlen. Su Stalinu buvo Molotovas, vertėjas Pavlovas ir Novikovas — ambasadorius Amerikoje.

Manoma, kad, konferencijai pasibaigus, vėl būsiąs abiejų pasikalbėjimas. Šiuo metu p. Marshallis norės kritišką būklę gelbėti. Amerikos spauda nurodo, jog p. Marshalliui nepasisekė palenkti Sovietų Sąjungą bendradarbiavimo kryptimi. Ir todėl po to p. Marshallis privačiai pasimatė su p. Bidault. To pasimatymo rezultatas bus tas, kad jie sutarė sėsti į vieną demokratinį vežimą.

Baigiant reikia pastebėti New York Times išvėdžiojimus, kad Amerika savo tikslų, numatytų Atlanto Chartoje, neatsisakysianti, Amerika savo pasižadėjimus tęsianti. O ji pasižadėjo iš šio karo nesiekti jokių teritorinių aneksijų bei kitos naudos. Toje dvasioje buvę padaryti nutarimai Jaltoje ir Teherane. Su tomis mintimis buvusios padarytos koncesijos Sovietų Sąjungai, tačiau ji savo pasižadėjimų neįvykdžiusi, demokratinio principų jos okupuotose kraštuose nesilaikiusi.

Šias mintis, Amerikos tikslus mes girdėjome ir per paskutinę prezidento Trumano kalbą, pasakyta Associated Press metinių progą balandžio 21 d.

Esant tokiai problematiškai tarptautinei padėčiai tenka laukti naujų reiškinų, kurie netrukus turės kristalizuos naujose formose.

Aukščiausia direktorija Balkanams

Ypatingas slaptas Sąjungininkų pranešimas atidengia naujas užmačias Balkanuose. Pagal tą pranešimą, esanti sudaryta Balkanams administruoti, t. y., teritoriniams, kariškiams ir politiniams klausimams spręsti, aukščiausia direktorija. Ja sudaro Georgi Dimitrov, Bulgarijos premjeras, maršalas Tito, Anna Pauker — įžymiausias partijos ramstis Rumunijos tautiniame sąjūdyje ir N. Zachariades — graikų komunistų partijos lyderis.

Ši Maskvos paruošta administracija naudoja komunistų dominuojamas režimus Bulgarijoje, Rumunijoje, Jugoslavijoje ir Albanijoje, kad galėtų įvykdyti nutarimus, padarytus Pragoje 1945 m. spalio mėn., 1946 m. vasario ir balandžio mėn.

Slaptasis pareiškimas iškelia, jog vykdamas Maskvos politbiuro nurodymus, Jugoslavija reikalaujanti visos Graikijos Makedonijos (ji vadinama Egejo Makedonija) ir Pirėnų Makedonijos pietinėje Bulgarijoje. Už tai Bulgarija eventualiai gautų visą Trakiją iki Dardanėlių.

Laikraštis toliau nurodo, kas šiuose trijuose susirinkimuose dalyvavo ir kaip pasiskirstė pareigos. Tuo tuojau po pirmojo susirinkimo Pragoje pavedė savo štabo šefui gener. leit. Koca Popovici suorganizuoti karinę ir politinę transporto, susisiekimo ir surinkimo centro įstaigą numatomiems 10.000 ELAS organizacijos nariams, kurie esą išsisklaidyti

Bulgarijoje, Jugoslavijoje ir Albanijoje, jeigu Graikijoje nepasisektų revoliucija.

Surinkimo centrai (a'la DP Centrai čia, red.) buvę įsteigti Novi Sad ir Skopje su centrine Bulgijos, dėl kurios Graikija ir skundėsi Saugumo Tarybai, jog ten partizanai jugoslavų apmokomi kovai su graikais (NYHT, AP).

BUS SPAUSDINAMI W. CHURCHILLIO KARO UŽRAŠAI

Londonas (AP). — Kaip praneša informuoti sluoksniui, pasibaigė dešimties metų W. Churchillio karo užrašų spausdinimo amerikiečių žurnale „Life“ ir laikraštyje „New York Times“. Amerikiečių teisės spausdinti šiuos užrašus abiejose leidiniuose vertinamos maždaug 1 mil. dolerių. Anglijoje juos spausdinti įsigijo leidimą „Daily Telegraph“. Vėliau šie užrašai numatoma išleisti knygos forma.

Helgolando sala kaip tvirtovė pranyksta

Kaip visi žino, balandžio 18 d. buvo britų admiraliteto išsproginta Helgolando sala, kuri dėl nepaprastai svarbios savo strateginės padėties ne retai buvo vadinama Vokietijos Gibraltaru Šiaurės jūroje. Kada ties sala išsisklaidė dūmų ir dulkių debesys, kaip praneša stebėtojai iš lėktuvo, pasirodęs sunaikintos jūrų tvirtovės vaizdas.

Pati sala buvo 1,5 mylios ilgio ir 0,5 mylios pločio, t. y., sudarė tik 3/4 kv. mylios plotą.

Sprogimo metu iškilo dūmų ir dulkių debesys, kaip kad nuo atominės bombos ties „Bikini salynu“. Dūmų ir dulkių stulpas, tartum grybas, išaugęs iki 8.000 pėdų. 6.700 tonų sprogstamosios medžiagos veikiamai uolų gabalai kritę mylios atstume nuo salos. Kaip iš tikrųjų buvo paveikta sala, paaiškės vėliau, kada bus galima prie jos privažiuoti.

Dabar buvo stebima tik iš laivo per 9 mylias nuo salos ir iš lėktuvų.

Žmogaus sukurta žemės drebėjimas buvo užregistruotas prie Paryžiaus esančios observatorijos seismografo. Čia tas drebėjimas persidavęs po 1 min., 40 sek. įvykus eksplozijai. Tai esąs pirmasis sykis žmonijos istorijoje, kada žmogaus sukeltas žemės drebėjimas mokslinių instrumentų pajustas už kelių šimtų mylių.

Helgolando sala kadaise priklausė Anglijai. Vėliau ji su Bismarcku iškėlė ją į Zanzibaro salą. Helgolandas buvo stiprinamas ir rengiamas tvirtove jau per pirmąjį karą.

Po šio išsprogimo Helgolando sala nustos tarnavusi laivyno baze, ji pasiliks tik prieglauda žvejams ir žuvėdroms. Gal būt, ji jau bus atikusi savo karinę misiją ir tada liks tik žvejams prisiminti.

Nuotrupos iš Kempteno

Kiek anksčiau Kempteno lietuvių kolonija buvo pasižymėjusi gan stipria kultūrine veikla. Dar praeitų metų pradžioje atrodė, kad jokia kita kolonija negalės su ja lygintis, nes čia intelektualinių jėgų yra pakankamai, bet kuriems kursams ar mokykloms organizuoti. Ir praeitų metų vasarą dar atrodė, kad įvairūs kursai, jų tarpe aukštieji technikos kursai, dar labiau išsiplės ir patobulės. Bet aplinkybės susidėjo tokios, kad tai progresuojančiai kultūrinei veiklai nebuvo palankios. Pirmiausia tai veiklai pakenkė bendrabūčio perkraustymas iš buvusios gimnazijos rūmų į naujas patalpas, į buvusias kareivines. Praėjo dar kiek laiko ir vėl teko kraustyti į patalpas, kurias anksčiau buvo užėmę lenkai. Ir tas kraustymas, lenkams išvažiuojant, buvo vykdomas tokiu smarkiu tempu, kad net jokio remonto ir ypač dezinfekcijos nebuvo atlikta. Be to, beveik visur tose naujose patalpose buvo nemaža blakčių ir kitų gyvių. Antras blogumas pasirodė tas, kad didesnė dalis žmonių buvo labai sukimšta kambaryuose: daug kur viename kambaryje po kelias šeimas arba pereinamuose kambariuose. Daugumai teko gana ilgą laiką atsidėjus naikinti blakes, kurių šiandien jau mažai belikę. Vieni žodžiu, lietuvių pateko į blogas sanitarines sąlygas.

Lygiagrečiai su kimšimu į kambarius, nuo praeitų metų rudens žymiai sumažėjo duodamo maisto normos, kurios drąsiai galima pavadinti bado normomis. Jei anksčiau duodant geresnį maistą buvo nuolat skelbiama, kad duodama vienam žmogui po 2.300 kalorijų kasdien, tad sumažinus maisto normas liautasi skelbti kalorijas, bet apytikriai skaičiuojant tu kalorijų gali būti apie 1.200 per dieną. Bet tie, kurie yra pripratę prie dirbančiųjų, gauna, žinoma, daugiau ir tokio alkio nenkenčia, nes jie per savaitę gauna kaip priedą pusrėčio kepaluko duonos, 100 g sviesto ir kitus dar dalykėlius. Vaikai ligi 18 metų, taigi beveik visi moksleiviai, gauna valgį iš atskiros virtuvės. Anksčiau buvo visiems bendra virtuvė, ir tada vaikams gaudavo tam tikrą priedą, kuris buvo panaikintas, įvedus atskirą virtuvę. Ir atrodė visiems, kad toji atskira virtuvė bus pranašesnė už suaugusiųjų virtuvę. Bet praktikoje pasirodė beveik atvirkščiai, nes retai kada tos virtuvės kulinarams pasiseka tinkamesnį valgį paruošti. O antra vertus — duodamos normos, ypač sriubos ir juodos nesaldytos erzackavos, yra žymiai mažesnės, negu suaugusiems, ir ypač tatau labai jaučiai vaikams 13—18 metų amžiaus; gerai dar, kad iš krano galima nekiludomai, reikalui esant, išgerti kiek norint nevirinto vandens. Daug kas nešasi iš virtuvės valgį į savo kambarius. Ypatingai tatau darydavo žiemos metu, nes valgykloje būdavo veik tokia pat temperatūra kaip lauke, o antra vertus, iš pačios virtuvės paduoti valgiai dažnai esti tiek atšalę, kad tenka juos šildyti savo kambariuose. Visą laiką atitinkami UNRRA pareigūnai įsakydavo ir pabrėždavo, kad visi turi valgyti tik valgykloje, ne namie, bet šitoki įsakymą labai sunku įvykdyti.

Savaime aišku, kad dėl sumenkėjusio ar pablogėjusio maisto nesvel-

kų žmonių skaičius didėja. Bet kiek yra sveikų ir kiek nesveikų žmonių, sunku būtų tiksliai pasakyti, nes ambulatorijos turimais duomenimis kartais galima save suklaidinti. Iliustracijai galima pacituoti iš vietinio stovyklos laikraščio „Alguvos. Baro Dienos Naujienų“ (Nr. 263/450, 1946. XI. 15) tokia žinutė:

„Dietinėj virtuvė, kaip ambulatorijos vedėjas praneša, yra leista maitintis tik 25 ligoniams (2% kolonijos gyventojų); kas dvi ar keturias savaites tie ligoniai bus pakeisti kitais 25 naujais. Dėl nustatyto mažo ligonių nuošimčio prašoma skustis UNRRA-oje, o ne ambulatorijoje, kuriai dėl to tik trūkdomas darbas.“

Vadinasi, ne visi ligoniai gali būti aprūpinami, ne visiems gali būti teikiama pagalba, kitaip sakant — ligonių skaičius iš anksto numatomas. Tik kas jau labiau suserga ir nuvežamas į ligoninę, esti gydomas kaip reikiant, bet ir ligoninėje yra vis dėlto ankštoka: kur turėtų būti du ligonys, ten dabar esti ir 4 ar 5, tad jau geram gydymui didelis minusas.

Nuo praeitų metų vidurio prie UNRRA-os įsisteigė darbo įstaiga, kuri iš gatvės pusės prie savo patalpos turėjo gana didelę iškabą, parašytą vokiškai: UNRRA-Arbeitsamt. To darbo įstaigos pirmasis vedėjas buvo pasiryžęs visus įtraukti į darbą. Pirmos eilės buvo suorganizuotos darbininkų kuopos išgyvusių vokiečių kareivinių medžiagai tvarkyti arba griuvusių liekanoms pašalinti, kitos darbininkų kuopos nuėjo į mišką malkų kirsti ir t. t. Ir šita aplinkybė suardė daug kam planus, ypač tiems, kurie norėjo kokio nors amato pasimokyti arba pasiruoti ateities gyvenimui. Mintis „įtraukti visus į darbą“ susidūrė su kai kuriomis kliūtimis, būtent, kai tas „įtraukimas“ palietė žmones senesnius kaip 55 metų, kurie nėra jau taip paslankūs fiziniams darbams ir kurių dau-

gumas jau Lietuvoje buvo tapę pensininkais. Tokiems žmonėms kitos išeities nebuvo, kaip išsiimti iš ambulatorijos atitinkamą pažymėjimą. Bet ir tie pažymėjimai buvo duodami tik vienam mėnesiui, tarytum senesnio amžiaus invalidumas gali koki nors stebuklingu būdu pranykti ir grįžti buvusioji jaunystė. Tenka dar čia pabrėžti, kad tas UNRRA darbas nėra tarpininkavimas įstaiga darbu surasti, bet priverčiamoji darbo įstaiga, panašiai kaip vokiečių nacionalsocialistų sudarytieji vadinamieji darbotamtai, kurie ir šiandien tuo pačiu vardu veikia. Šiandien UNRRA darbotamtas Kemptene jau nebeturi savo patalpos mieste, bet prisiglaudęs yra pačioje UNRRA-os įstaigoje. Anksčiau šio darbotamto pareigūnai labai kreivomis akimis pažūrėdavo į tuos, kurie turėdavo savarankišką darbą intelektualinio pobūdžio ir kurie norėdavo, kad juos pripažintų dirbančiais, neatitrauktų jų nuo jų įprasto darbo ir neverstų jų dirbti kurį nors paprastą juodą darbą. Dabar jau, rodos, kiek kiti vėjai ima pūsti nes š. m. balandžio 9 d. stovyklos skelbimų lentoje buvo pridėtas toks skelbimas:

„Yra naujas potvarkis, kad iš dalies dirbantieji dėl jų darbo rūšies (pvz. kai kurių kursų mokytojai ir t. t.) gautų po 1 cigaretę už valandą ir tai negali sudaryti daugiau kaip 20 darbo valandų savaitėje.“

Taigi iš šito skelbimo ištraukos jau galima suprasti, kad dirbančiais jau gali būti prapažinti kursų mokytojai ir kt., ne vien tik paprasti juodadabiai.

Svietimo darbas šią šaltą žiemą buvo nelengvas, nes tinkamesnių ir šiltesnių patalpų gimnazijai neturėta. Pati gimnazija susispyčiusi lentiniame barake, kur žiemą gana šalta buvo tiek mokiniams tiek mokytojams. Sumenkėjęs valgis šią visą

Gražioji Nemuno šalis

(28) KLAIPEDA

II

1757 m. Klaipėdą užėmė rusai. Jie kopose ir šalia Vytės iškirto mišką, kuris tik 1810—1829 m. buvo iš dalies atsodintas. Jis tęsiasi nuo Vytės ligi pat Girulių. 1763 m. rusai Klaipėdą vėl atidavė Prūsijai.

1807-8 m. Prūsijos karalius Friedrichas Vilhelmas III savo sostinę iš Berlyno atkėlė Klaipėdon, ir čia buvo sumanytas baudžiavos panaikinimas.

1812 m. Klaipėdon užėjo prancūzų kariuomenė. Čia jie išgyveno tol, kol tų pačių metų gruodžio 27 d. juos iš čia išstūmė rusų generolas Paulucci, kuris su miesto valdyba sudarė sutartį prieš prancūzus.

1831 m. Klaipėdoje nuo siautusių choleros mirė apie 1.000 žmonių.

1854 m. spalio 4-6 d. Klaipėdoje siautė didelis gaisras ir sunaikino beveik visą miestą. Nuo to laiko didesnių nelaimių nebevyko, ir miestas pradėjo sparčiai augti.

1875 m. atidarytas geležinkelis nuo Klaipėdos ligi Tilžės, o 1892 m. — nuo Klaipėdos ligi Kretingos. Šiaurieji geležinkeliai tarp Klaipėdos ir Plikų bei tarp Klaipėdos ir Laugalių atidaryti daug vėliau (1906 m.).

1915 m. kovo mėn. Klaipėdą užė-

mė rusų kariuomenė, bet po trijų dienų vokiečiai juos iš ten išstūmė.

1919 m. Versalio sutartimi Klaipėdos kraštas buvo atskirtas nuo Vokietijos. Vokiečių delegacijai prieš tai protestuojant, Santarvės vardu Clemenceau atsakė:

„Minėtas kraštas yra buvęs visad lietuviškas, daugumas gyventojų pagal kilmę ir kalbą yra lietuviai. Kad pačiame mieste yra dalis vokiečių, nepateisina tai, jog tas kraštas būtų paliktas Vokietijos suverenumo, o turint dėmesyje, kad Klaipėdos uostas Lietuvai yra vienintelis išėjimas į jūrą, jis turi priklausyti Lietuvai.“

Nuo 1920 m. sausio 10 d. Klaipėdą ir visą kraštą laikinai pasiėmė valdyti Santarvė. 1920 m. vasario 15 d. Santarvės vardu Klaipėdą užėmė prancūzai ir komisaru buvo paskirtas Petisne. Prancūzams besiruošiant iš Klaipėdos padaryti laisvą miestą, 1923 m. sausio mėn. sukilo vietos gyventojai ir sausio 15 d. lietuviai, užimdami Klaipėdą, išstūmė prancūzus. 1924 m. Paryžiuje pasirašyta konvencija tarp Lietuvos ir vienos pusės ir Anglijos, Prancūzijos, Italijos ir Japonijos iš kitos pusės, pagal kurią Klaipėdos kraštas prijungtas prie Lietuvos ir Lietuva suteikė kraštui autonomiją. —vk—

naštą dar labiau padidino, ir tenka todėl stebėtis mokinių patvarumu tokiose sunkiose sąlygose.

Kalbant apie visokius sunkumus bei negeroves, tenka pabrėžti, kad dėl visų tų negerovių nėra kaltas lietuvių komitetas bei jo pareigūnai, kurie, rodos, ir tvarko tuos visus dalykus, bet vis dėlto negali savo norą įvykdyti. Jei viskas būtų tvarkoma pagal lietuvių norus, iš tikrųjų būtų pačių lietuvių rikiuojama, tad ir visi būtų daug sotesni, sveikesni, ir pačios išlaidos išlaidos būtų mažesnės.

A. Kelmūtis

Baigėme mokslo metus

Balandžio 8 d. Maironio vardo lietuvių gimnazija Kemptene baigė antruosius mokslo metus. Tą dieną kapel. kun. Panavas stovyklos koplyčioje atlikė pamaldas ir pasakė atitinkamą pamokslą. Po to, per iškilmingą mokslo metų baigimo aktą kalbėjo gimn. direkt. Zalubas ir kt. UNRRA Area Team direkt. mjr. Wattleworth kreipdamasis į abiturientus pabrėžė, kad ateitą gavimas yra ne mokslo galas, bet pradžia. Linkėdamas jaunimui gero pasisekimo ateityje, jis pareiškė, kad UNRRA-i baigus darbą, tremtiniais ir toliau bus rūpinamasi. Tėvų k-to pirm-kui išdalijus dovanas geriausiai baigusiems mokiniams, iškilmingas aktas baigtas. Šiais mokslo metais gimnaziją baigė 12 mokinių, iš kurių 2 atestatus gaus išlaikę pataisais.

Abiturientų atsisveikinimo pobūvyje atsilankė UNRRA svečiai — direkt. Wattleworth, Mr. Washington ir Mis Hughes. Jaukus pasilinksminimo metu solistes Radzevičiūtė, Armonienė ir Daugėlienė padainavo po kelis solo dalykėlius.

— Vėlykų pirmąją dieną gimnazijos tautinių šokių grupė pasirodė Kaufberre amerikiečių kariams bei jų šeimoms. Šokėjai susilaukė gražaus pasisekimo ir buvo kviečiami dažniau apsilankyti. Grupei vadovauja mkt. R. Spokevičiūtė.

K. Da.

Bus plačios vestuvės...

„Tik man nubodo pas močiutę būti,

Tik man nubodo vingių raštai rinkti...“

Taip drąsiai merginos dainuoja seklyčioje tik jaunosios Aušrelės Zolynaitės vardu, ištekančios sekmadienį Wuerzburgėje už jaunikačios Narino Aidužio, nenulaukančiais ir kojomis žemės nesiekiančiais žirgais, važinėjančio.

Poetė J. Augustaitytė—Vaičiūnienė jau kada kas ir „Lietuviškų Vestuvių“ 4 veiksnių 5 paveikslų tekstą parašė ir dalnas sudėliojo, o muzikais ir dirigentas V. Šimkus joms muziką sukomponavo bei liaudies melodijas

harmonizavo, paruošė ir išmokė vestuvių dalyvių ir didžiulį chorą kaip ir dera vestuvėse gražiai padainuoti.

Visą naują seklyčią, aukštą svirnelį ir gaspadorišką kiemą pagal dail. Kaufmano eskizus ir modelius, dail. C. Janušo vadovaujamos dailės studijos klausytojai pulkiai išpuošė, lietuviškai išdekoravo ir sunkias kraštines skrynias išdailino jaunosios vingių raštais išaustam kraičiui sudėti. Vestuvėse bus daug svečių, o ir valgių bus gausybė: skilandžių ir kumpių, žasų ir paršukų, karvojų ir pyragų, dešrų ir sūrių ir bosai pilni putojančio dūkančio alučio.

Kad „svodba“ šauniai pavyktų,

Žvilgsnis į ateitį

Mes pasisemsime daugiau pažinimo ir išsiugdysime stipresnes asmenybes bendradarbiaudami ne tik su užsieniečiais studentais, bendro likimo bikiūliais, bet ir su vietos studentija — vokiečiais. Heidelbergėje ta linkme einama ir jau galima pasidžiaugti pirmaisiais kolegisko sugyvenimo vaisiais. Teisių fakulteto užsieniečiai, pritariant vietos UNRRA-i ir aktyviai prisidedant lietu-

viams studentams teisininkams, pirmieji surengė pobūvį, apie š. m. kovo 22 d. „Rhein-Reckar-Zeitung“ Heidelbergo miesto laidos 35 nr. antraštė „Užsieniai studentai pasisako už sugyvenimą“ vokiečių kalba šiaip rašo:

„Heidelbergo universiteto teisių fakulteto studijuojantieji užsieniečiai, kurių skaičius siekia apie 50, semestro baigtuvių proga buvo pasikvietę savo fakulteto profesorius ir vokiečių studentijos atstovus draugiško pobūvio ir „Trijų Ažuolių“ sveitainė. Šio susitikimo tikslas buvo, kaip šeiminių kalbėtojas savo prakalboje išvedžiojo, mokslinius ryšius, užmegztus auditorijoje ir pratimuose, praplėsti ir asmenį kontaktą, akademinę draugystę ir dar labiau stiprinti tautų tarpusavio sugyvenimo mintį. Mums visiems bendras kontinental-europėjinis teisinis galvojimas, pagrįstas Romėnų teisės recepcija, sudaro gerą ir tvirtą tam pagrindą. Prof. dr. Jellinek, teisių fakulteto dekanas, išreiškė džiaugsmą, kad Heidelbergo universitetas vėl gali tėti savo seną tradiciją, įvesdamas visų tautų studijuojančių jaunimą į mokslinį galvojimą ir paruošdamas jį profesijai. Vokiečių studentų atstovas užtikrino, kad užsieniečių comittonų ištiesa gero sugyvenimo ranka neliks kaboti ore. Ji esanti jau dabar paspausta. Trumpais muzikiniais pasirodymais pajavaintos jaukios kolegisko akademinio pobūvio valandos ir draugiškumo dvasioje praėjęs išsikabėjimas tarp mokytojų ir studentų ir būsimų juristų prabėgo labai greitai. Išsikirstyta su įsitikinimu, kad duota pradžia geram sugyvenimui.“

J. Bris.

Spakenbergo rūpesčiais

Paskutiniiais mėnesiais Spakenbergo lietuvių stovykla, esanti 30 km. nuo Hamburgo, savotiškai pagarsėjo neigiamą prasme. Įvykęs neva informacinis susirinkimas buvo be informacijų. Į klausimus atsakinėta išsisukinėjant. Seniau buvo vadovybės aiškinama, kad UNRRA neleidžianti šaukti susirinkimų, gi šio susirinkimo metu paaiškino, kad UNRRA neleidžianti tik komiteto rinkti. Vadinasi, informacinių susirinkimų galėjo būti ir dažniau.

Nuo praėjusių metų gegužės mėn. stovyklos gyventojai mokėjo po vieną markę už mėnesinę maisto kortelę. Porą mėnesių pinigai nebuvo renkami. Stovykloje niekada nebuvo gyventojų mažiau kaip 1.500. Susirinkime ūkio viršininkas pareiškė, kad už maisto kortelės surinkta viso 3.000 (su šimtais) markių. Smulkesnės apyskaitos nedavė.

Kai kieno savo lipku keltas pageldavimas sudaryti revizijos komisiją liko ligi šios neišgirstas, nors jis buvo keltas raštu. Didžiosios šven-

tarnautojai iš slaptų šaltinių gavo maisto specialius priedus. Kažin ar dera šių sąskaiton „apvalinti“ gyventojams teikiama maistas? Apie kitokių gėrybių paskirstymą teisingumą neverta nė šnekėti.

Kiekviena korespondencija iššaukia susijaudinimą vadovybėje, bet ne viena jų neprasimuša įki vadovybių širdžių. Vadovybė nesugeba įsisąmoninti, kad toks jos elgesys atbaido eilinių gyventojų nuo vadovybės, nužemina pasitikėjimą aukštesniais bendruomenės organais. Kova dėl Lietuvos tęsiasi. Išvykus kitur (pvz., į Angliją) daugelis galėtų skirti lėšas, tai kovai tėti. Ar jie tatau darys, jei bus pakirstas pasitikėjimas tais, kurie tas lėšas tvarko ir jei iš viso išvažiuojančiuosius išlydės kartus stovyklinių neteisėbių prisiminimai? Taigi, nevykęs reikalų tvarkymas stovykloje gali bendrajam reikalui turėti kada nors liūdnų pasekų, negu šiandien kai kam gali atrodyti.

Tokiu atveju savaime prašosi skubios ir būtinos reformos

Mūsų šaliai pirmąją Berne

UŽSIENIEČIŲ STUDENTŲ BALIUS

Kovo 1 d. Užsieniečių Studentų Draugija Berne suruošė didelį balių reprezentanciniame viešbutyje-restorane „Belevue“, kuriame vyksta valdiniai bei diplomatų rautai. Svečiai buvo rinktiniai, daugelis diplomatų, universiteto vadovybė, valdžios ir spaudos atstovai. Čia pat įvyko ir įvairių tautų pasirodymai, tarp kurių ir mūsų šešios tautietės, pasidabinusios tautiniais rūbais, pašoko du liaudies šokius — Kalvelį ir Kubilą. Mūsų pasirodymas bene šilčiausiai buvo priimtas, ypačiai daugelis domėjosi tautiniais rūbais. Iš kitų tautų neblogai pasirodė olandai, turkai ir kaukazičiai. Spauda mūsų pasirodymą paminėjo pirmoje vietoje. Tai buvo pirmas viešas lietuvių pasirodymas Šveicarijos sostinėje. —K—

„SIETYNŲ“ SOLISTAI HEIDELBERGE

Š. m. kovo 12 d. „Sietynas“ ansamblis lankėsi Heidelbergėje, kur su pasisekimu davė uždara konkursinį parodomąjį spektaklį. Naudodamasi ta proga, studentų valdyba pakvietė ansamblio solistus — Pr. Radzevičiūtę ir P. Rutenį, akoponuojant koncertm. St. Kalvadičiui, koncertuoti Heidelbergo studentams. Nors tai ruošta paskubomis, tačiau susirinko rekordinis publikos kiekis, kuris su dideliu susidomėjimu ir susižavėjimu išklaušė turiningos ir įdomios meninės programos. Jos pirmoje dalyje buvo lietuvių kompozitorių, anaroje — pasaulinių autorių kūriniai. Suo pasisekusiu koncertu čia buvo baigtas gyvas koncertinis sezonas, kuriame patraukliai pasireiškė ne vien mūsų menininkų ir jų kolektyvų.

J. J-tis

Emigruoti ar neemigruoti?

Šešėliai. — Faktai. — Ar galimas suderinimas? — Misija Europoje ir Amerikoje. — Ar reikia tezę peržiūrėti? — Kas darytina?

Rašo Kazys Veržikas

Emigracijos klausimo aktualumas lietuvių tremtinių tarpe jau baigia pasiekti savo aukščiausio laipsnio — zenito. Ir tai svarbiausia dėl trijų priežasčių. Nėra pakankamai davičių, kad mūsų grįžimas į Nepriklausomą Lietuvą būtų jau apčiuopiamai artimas. UNRRA-os globa baigiasi ir kitiškos globos atsiradimo perspektyvos dar nėra išryškėjusios. Be to, ir UNRRA-os globos metu lietuviai (kaip ir kiti DP) turėjo tiek daug netikėtų rūpesčių, susijaudinimų ir karčių staigmenų, kad bet kokia globa nebevilioja, o svarbiausia — nebegali ilgiam laikui nuraminti. Norisi ir savarankiškumo ir nors laikino pastovumo. Gi, artėjant pavasariui ar vasarai, prasideda toks laikas, kada bet koks kilnojimasis šių laikų Europos sąlygose ir tėra įmanomas. Tad ir nenuostabu, kad emigracijos „dru-gys“ apima ir ramiausias bei sėsliausias tremtinius.

Bet ir tai ne viskas. Emigracijos klausimas lietuvių tremtinių tarpe pradeda skleisti

nepagaidaujamus šešėlius

(anot vieno mūsų garbingo asmens posakio), kurie gali tam tikra prasme sudrumsti lietuvių tremtinių tarpusavio nuotakas.

Kokia gi dabar toje srityje faktina padėtis? Iš vienos pusės, nuolat girdime rimtų ir pagrįstų balsų prieš emigraciją. Iš kitos pusės, jei taip galima pasakyti, iš privačios, individualios pusės matyti varžymasis emigruoti, nepaisant nei propagandos, nei įspėjimų, nei pagaliau visuomeniškų nusistatymų. Straipsniai spaudoje apie emigraciją sutinkami ne retai su pikta ironija: — Rašo, kad nereikia emigruoti — tur būt, jau „affidevitą“ kišenėje turi, — ir skaitytas daro visai kitokias „išvadas“. Panašiai, ir su kuriomis rezoliucijomis emigracijos klausimais, o taip pat su paskaitomis ar prakalbomis tuo reikalu. Va iš čia ir atsiranda tie šešėliai, kurie nereikalingai gali pakirsti autoritetą tųjų žmonių, kurių orumas šiuo laiku ypač yra brangintinas ir saugotinas. Taigi, ar nevertėtų mūsų pažiūras emigracijos klausimu

reviduoti ar bent precizuoti

ir pamėginti suderinti teoretinius ir praktiškus prieštaringumus.

Tačiau tam, kad ir šis mano pasakymas nesukeltų „šešėlių“, iš pat pradžių noriu prisipažinti, kad ir Veržikas turi jau kišenėje „affidevitus“ ir gal netrukus „plauks“.

Žinoma, emigravimas turi tris labai neigiamas ar net pavojingas puses. Visų pirma lietuvių tremtinių pasiūlymas iš Europos gali sudaryti bent išpūdzio, kad tie išvažiuojantieji sutinka su dabartine padėtimi ar bent nebetingi ir greitai galimumą grįžti į laisvą ir nepriklausomą

tėvynę. Tiesa, toks išpūdis gali sudaryti arba, teisingiau sakant, suinteresuotosios pusės gali pasistengti toki išpūdį sudaryti ir sustiprinti. Tačiau tokios „teorijos“ ir prileidimai tegali turėti tiek pat asmenės reikšmės, kaip panašūs tvirtinimai dėl to fakto, jog lietuviai nepasiliko Lietuvoje arba nesutinka grįžti tėvynėn to, kol ten viešpatauja svetimieji. Juk kaip tik ir žinome, jog kaip tik anle svetimieji priešinas visais įmanomais būdais tam, kad mus kuris nors kraštas, nors ir laikinai, priglaustų. Tad dėl to smerkti emigravimą tikrai nėra pagrindo. Jeigu kuriai nors propagandai bus reikalingi „argumentai“, tai jie vienu ar kitu būdu visvien bus surasti.

Kitas argumentas prieš emigravimą yra svarėsniš ar net visai svarus. Lietuvos Nepriklausomybės klausimą sprendžiant, — vis vien kuriuo būdu, — Europoje turi būti pakankamai lietuvių. Tokių lietuvių, kurie išlaisvinimo pastangose galėtų patys aktyviai dalyvauti ir, tai svarbiausia, tai akcijai vadovauti. Šito argumento niekas nuneigti negali. Taigi liekantieji Europoje lietuviai turi nepakeičiamai

svarbią misiją

tėvynės išlaisvinimo bare. Tačiau tait jokiū būdu nepaneigti ir net gi nesumažina. Lietuvių tremtinių misijos kituose ne Europos kraštuose. Tik pagalvokime, kas būtų, jei mes nebeturėtume tokios gausios ir aktyvios lietuvių išeivijos Amerikoje. Nėra gi reikalo įrodinėti, koki vaidmenį Amerikos lietuviai vaidina dabar Lietuvos išlaisvinimo bare, lietuvių tremtinių šalpos ir priglaudimo sąjūdyje. Panašią misiją atlieka lietuviai išsiblaškę po kitus kraštus. Taigi svarstant klausimą šioje plotmėje, tenka pripažinti, kad misija Europoje, Amerikoje ir kituose kraštuose turi vienodai svarbios ir labai brangintinos reikšmės. Ką galima atlikti Europoje, to neatliksi Amerikoje. Priešingai. Ką gali pasiekti Amerikos lietuviai, tas neįmanoma čia Europoje likusiems lietuviams. Taigi čia nėra klausimo apie emigracijos smerkimą ar nesmerkimą. Yra tik

tikslaus ir suderinto uždavinų paskirstymo

klausimas. Šitaip klausimą svarstydami, ne tik galėsime išvengti tūlų antagonizmo (jei tai ne per griežtai pasakytą) ar kokio nors, kad ir nepagrįsto, įtarinėjimo šešėlių, bet dar

labai efektyviai sustiprinti Lietuvos vadovavimo akciją.

Jeigu Amerika šiandien vis aiškiau ir, galima sakyti, griežčiau siekia Atlanto Chartos įgyvendinimo, tai Amerikos lietuvių suvaidinto vaidmens čia negalime nematyti ar nevertinti. Tas teisybė, kad Amerikos politikai patys gerai žino, ką jie daro. Taip pat tiesa, kad Amerika, kaip ir kiekviena didelė valstybė, pirmoje eilėje žiūri savo gyvybinių interesų ir pačių didžiųjų pasaulio problemų.

Bet kas gi gali užginčyti tą faktą, kad aktyvus, tinkamoje bei įtikinančioje formoje ir tinkamu laiku priminimas Lietuvos klausimo negalėtų suvaidinti labai toli siekiančio vaidmens. Tad ir reikalinga padaryti viską, kad Amerikos lietuvių pastangos gali vienu ar kitu būdu padėti. Gi iš Europos atvykstantieji tremtiniai, ar jie būtų intelektualai ar kitokių profesijų bei užsiėmimo žmonės, visvien galės ir norės padėti Amerikos lietuvių akcijai: jei ne tiesioginiai, tai bent teikdami reikalingų informacijų ir paskatinimų. Šitiems uždaviniais ne vienas emigruojantis lietuvis nebus ir negalės būti abejingas, ypatinai jei spauda ir vadovaujantieji mūsų veiksniai pasirūpins emigruojančius tinkamai instruktuoti ir įpareigoti.

Trečioji neigiama emigracijos pusė tai

nutautėjimo pavojus

tuo atveju, jei emigracija neįvyks didesniems kompaktinėms masėms, jei lietuviai tremtiniai bus išbarstyti mažomis salelytėmis po pasaulį ir grėstų pavojus toms salelytėms paskeisti svetimųjų jūroje. Taip, šis pavojus yra. Jis didelis. To niekas negali ginčyti. Juk visi tie kraštai, kurie nori kviešti ar įsileisti emigrantus, tur tik vieną vienintelį tikslą — padidinti savo valstybės gerų bei išteklių piliečių skaičių. Tada visi supranta. Nė viena valstybė nenorės įsileisti emigrantų tam, kad jie ardytų jų tautos vieningumą ar sudarytų tam kraštui stiprias svetimų tautų grupes. Taigi ir emigracijos srityje iliuzijų mes negalime turėti. Turime padėti svarstyti tokią, kokia ji yra. Turime dar kartą (gal ir ne vieną kartą) peržiūrėti tezę

kompaktinė emigracija arba jokia emigracija.

Be ilgų kalbų yra suprantama, kad būtų lengviausia apsaugoti savo žmones nuo ištautėjimo, nuo dvasinio, o dažnai ir fizinio sunykimo,

jei būtų leista emigruoti kur nors kompaktiškai — didelėmis masėmis, su šeimomis, su visais intelektualais, su visais darbingais ir nedarbingais (senais, jaunais ir šiaip nepajėgiais). Tuomet būtų lengvai įmanomas (ir tai jei būtų leidžiama) kultūros, šalpos ir kitoks socialinis darbas. Tada aišku. Bet tokių galimų nėra ir vargiai ar jie greit ir ar iš viso susiras? Tai kas gi daryti? Ar neigti visokią kitą emigraciją ir ją, lietuviškomis akimis žiūrint, laikyti negalima. Jos nematyti, jai nepadėti. Leisti susidaryti padėčiai: teorija sau — praktika sau. Atrodo, kad taip nebūtų gerai. Tada sukeltų daug šešėlių ir karčių priekaištų, kurie lietuvių dabar ir ateityje gelėtų daug žalos padaryti.

Iš kai kurių kompetentingų lūpų teko girdėti (neabejotinai nuosirdžius) užmetimus spaudai, kodėl ji dedanti daug, per daug informacijų apie emigravimo galimybes. Tai esą žalingas dalykas. Tokia spauda siūloma „patvarkyti“. Dėl tokių priekaištų ar siūlyimų spauda, tur būt, neužsisaga. Daugiausia prašys su daugybe susirūpinusiųjų tremtinių — aiškesnių, konkretesnių nusistatymų ir informacinės medžiagos. Negali gi spauda tylėti, tarsi tokio klausimo iš viso nebūtų, it jis nelieštų visais klausimais išsprendžiamas vienu žodžiu „neemigruokite“. Juk jeigu emigravimas graso dvasiškai ir fiziškai sunaikinti tremtinius lietuvius, tai ar toks pavojus negresia iš ne-emigravimo? Tų pavojų čia nepranešinsiu — juos visi žino, jaučia ir nemažai jau tragiškai pergyveno. Taigi griežtas šauksmas neemigruoti slepia savyje didelę atsakomybę.

Nenorėčiau sudaryti klaidingo išpūdzio. Nenorėčiau, kad šios eilutės būtų supertos kaip mano kaltinimas kam nors. Gyvename mūsų tautos tragiškiausią laikotarpį. O tokiais momentais iš dviejų ar trijų blogybių tenka pasirinkti pačią mažiausią blogybę. Gi tokiam pasirinkimui dažniausia nėra objektyvaus mato ar bent kiek apčiuopiamų davinių, kurie leistų tikrai numatyti ateities perspektyvas. Tad galima ir suklysti ar, kaip patarlė sako, „per miška medžių nebeamatyti“. Taigi kaltinimai ar priekaištai — visvien, iš kur ir kam jie eitų — nebūtų nei reikalingi nei naudingi. Reikia tik klausimą svarstyti ir kai kuriuose nusistatymuose per daug „neužkietėti“.

Būtinai reikia iškelti čia tą faktą, kad atsakomąjį asmenys (iš lietu-

viškos visuomenės) yra vienur — kitur pareiškę, jog emigracijos klausimas yra nuolat svarstomas, jog yra paskirti tam reikalui vadovauti atsakingi asmenys, jog yra sukurta ir techniškais reikalams svarstyti bei tvarkyti įstaiga, jog renkamos ir studijuojamos įvairios žinios ir informacijos. Tokie pranešimai labai džiūgina ir veikia raminančiai. Bet ne ilgam. Mat, daug kas norėjo tokias žinias turėti anksčiau ar bent jau dabar. Juk žinių rinkimui ir studijavimui galo nebus. Reikėtų bent pasidalinti su tremtiniais tuo, kas yra, kas jau apytikriai žinoma. Išgirdus iš savųjų gal nebebus reikalo ir noro gaudyti visokias žinias-žinutes dažnai iš visai neaiškių, bet aiškiai nepatikimų šaltinių. Dabar gi „kursuoja“ stovyklose visokios ankietos, visokiomis kalbomis. Siūloma jas „užpildyti“. Kam jos reikalingos, koks jų tikslas — ne visada pasiseka surasti žmogų kuris paaiškina ar gal paaiškinti. Tai kaip: ar užpildyti jas ar ne? Jei taip, tai kaip užpildyti? Atsakymas: „Meskite visas ankietas po vėlinių (girdėjau ir toki „paaiškinimą“) irgi ne visus itikina.“

Tad ar nebūtų skubiai vykdytinas viename neseniai įvykusiame susirinkime iškeltas sumanymas, emigracijos klausimu suėiti į netarpišką santykį su tremtiniais, ruošiant tuo reikalu pranešimus stovyklose ir paskiriant tam reikalui įgaliotinius, kurie galėtų dūkti ne tik bendro pobūdžio informacijos emigracijos reikalu, bet galėtų patarti ir visai konkrečiai padėti atlikti daug techniško reikalų, kurių neatlikimas, netinkamas ar ne laiku atlikimas, sudaro sunkiai beatitaisomas klūtus.

Tokie įgaliotiniai galėtų ir privaleti atlikti ir grynai visuomeniškų uždavinių. Būtent: paruošti emigruojančius grynai lietuviškai misijai kituose kraštuose ir duoti reikalingus nurodymus bei patarimus, kaip svetur kovoti su ištautėjimo liga. Juk nėra abejonės, kad tuo reikalu bus sudarytas pasaulinis lietuvių centras. Per tokius įgaliotinius būtų mezgami ryšiai su visais po pasaulį išsisklaidžiusiais lietuvišais.

Žinoma, gal mano šitie siūlyimai per menki, gal yra daug geresnių, gal jie iš viso jau pavėluoti — gal daroma ar jau padaryta. Į originalumą nepretenduoju. Tos per daug, galima sakyti, aktualios ir jautrios temos emiausi tik daugelio tremtinių lietuvių paskatintas ar pasiklausęs tuo pačiu reikalu labai gyvų diskusijų tame pačiame neseniai įvykusiame susirinkime. Kaip ten bebūtų, vienas dalykas bet gi aiškus. Emigracijos klausimo vien tik neigiamomis formulėmis tenkami neišsprendime. Mūsų vadovaujantieji veiksniai, jau išsprendę daugybę kitų sunkių problemų, neuždels giliai įvertinamo aktyvumo.

Paskutinysis Di-Pi teismas

Mūsų gyvenime visur kontrastai. Yra du priešingi poliai, egzistuoja du tolimi, labai skirtingi erdvėje supratimai — dangus ir žemė. Ten palaima, darnumas, nesibagiškos linksmybės, o čia — pragaras, vaidai ir kančių kančios. Tik mirtis išlygina viską, tik per mirtį išnyksta tie kontrastai.

Danguje senas ir amžinas Abraomas, Izaoko, Jokūbo Dievas, žemėje — tokia pat sena ir nuolat viešai skelbiama tiesa: be Dievo valios nė nienas plaukas žmogaus galvoje nedingsta. Tuo labiau neatsiranda ir neišnyksta be Jo valios jokia tauta, jokia žmonių giminės padarmė. Bet štai vieną kartą įvyko didis nesuipratimas, sukrėtęs visą dangų. Keistu būdu ir dangui nežinant buvo pradėtas linkniuoti visai naujas vardas.

Labiausiai susirūpino Abraomas — senas dangaus metraštininkas. Nervingai stvėrė jis storiausius savo tomus. Ilgai juos vartė, atsidėjęs vedžiojo dnebančių pirštu nuo eilutės prie eilutės. Nesuranda tokio vardo ir tiek. Apglumęs blaškosi amžinose kilčių gimino ir mirimo knygose. Daug jose prirašyta, daug ten negirdėtų keisčiausių vardų ir pavadinimų: arankanai, aimanai, marmorai, miau — miau, či — pu... Bet naujojo nėra. Vadinasi, čia kažkas jau be Dievo valios, jei neįrašyta.

Tuo tarpu audrų ir samyšių vėjai be paliovos įžuliai kaukia visoj palaimintoj padangėj: Di — Pyyy... Di — Pyyy... Faktas aiškus: žemėje atsirado dar viena žmonių giminės padarmė, vardu Di — Pi. Tačiau visai neaišku — kaip ji atsirado? iš kur? kieno valia?

Abraomas nerimsta ir kuldašina po visą dangų. Kyla samyšis. Visi-tiekiaisi prie Aukščiausioji ir į Jį neukreipia nedrąsius išgas-

tingus savo žvilgsnius. Dievas majestotiškai tylus, tačiau jis paniūres ir piktokas.

Neaiškumas dar daugiau padidėja. Tenka laukti paties priežastininko — bent vieno Di — Pi atstovo. Visi nekantriai laukia. Laukimas ilgai neužtrunka. Iš karto prisistato bent dešimtis jų. Visi beveik vienu metu mirė. Mirė siaubingai, fatališkai.

Visais velniavos balsais plyšojo, riaumojo sirenos; ilgi juodi mirties sparnai kiekvieną saulėtą dieną teindė žydrąjį dangų; Sodomo ir Gomoros liepsnomis pleškėjo, griuvo miestai, fabrikai, stipriausi gelžbetono konstrukcijos įrengimai. Tada jie neužuvo. Po bombų kruša, griuvėsių savartose, fosforo ugnies viesuluose išliko gyvi.

Mirė nelemtai, kai jau mirties siautimas buvo palaužtas, kai visur dienojo džiugūs laukimai. Tada žmogus žmogui atnešė nuodų. Tasai žmogus buvo savas, artimas kaimynas — toks pat Di — Pi. Nešdamas jis negalėjo apsiriki, nes aerodromu angaruose ant cisternos, iš kur sėmė, aiškiai buvo nupiešta klaiki kaukolė ir stambiomis raidėmis užrašyta: GIFT! Lebensgefahr! Nur für den technischen Gebrauch.

Skystimas dvokė methyly, atrodė stiprus, pakankamai svaiginas. To užteko. Vienos barako pertvaros žmonės brangiai mokėjo ir gėrė. Gėrė, kad skausmas atslūgtų, kad sielvartas aprimtų. Deja, bematant siaubas išvertė jų akis ir pamišėliškai supurtė visą pasamone. Aiškiausiai praregėjo: „Nuodai! Baisi mirtis!“

Viduriuose nepakenčiamai gražė ir degino žudoma ugnis. Gerklėje sausa ir trokškau pasidarė. Nors pertvaros langas atviras, nors čia

pat saulėta ir vėsu, tačiau viduje oro pritrūko. Repečkomis išsikabarkštino į kiemą, kur truputį ryškėjo žalias pavasario šypnelėjimas. Bet ir čia ne geriau. Raitėsi, vaitojė ir spazmiškai gnaužomais nagais draskė žolę su žeme. Netrukus toje vietoje pusapvaliai drykšniai juodavo.

Cia pat kvatojo, vartalojos ir džiūgavo ne-labieji pragaro padarai. Angelai sargai liūdėdami tolo ir verkė. Barakų languose taip pat kvatojo ir bakseno prištai. Kai kurie drąsesnieji prištai prie nelaimingųjų ir lengvino amžinosios kelionės balasta. Jie šaltai, apskaičiuodami maustė žiedus raiškio laikrodėlius, šalino geresnį drabužių ar apavą.

Po kelių valandų, kai saulė pasuko vakarop ir jau beveik siekė horizontą, toje vietoje pasiliko tik baisūs, išsikerėbloję lavonai. Jų vėles nutvėrė piktosios dvasios ir raitomis nutarabino į dangaus pakalnę. Angelai sargai tik iš tolo atlydėjo. Visi čia sustoję ir laukė. Tai buvo paskutinė ir sprendžiamoji paskirstymo vieta.

Žaibo staigumu šis įvykis pasiekė Aukščiausiąjį Sostą. Sujudo visas dangus, ir visi su palangvėjimu atskivėpė: „Pagaliau turim Di — Pi. Dabar paaiškės, kas tai per būtybės ir kieno čia toks negirdėtas ir nematytas padaras...“

Majestotiškai žengė Aukščiausias Teismas. Eisenos priešaky skardus šimtabalsių fanfarų travavimas. Tai komandai vadovavo pats Mykolas Arkangelas. Amurisko meilumo putnūs, raudonveidžiai angeliukai atsidėję pūtė ilgas aukso dūdas. Tuoju už tos komandos didingai išsiskyrė šventoji Trejybė su Dievo Motina. Toliauėjo žilabarzdžiai, raukšlėti patrijarkai su ilgais plačiais apsiaustais. Išpūdingą minią sudarė šventieji, palaimintieji ir kiti dangaus gyventojai.

Teismas sustojė ir tyliai, be žodžių ilgai žiūrėjo pačius priežastininkus. Kažkokie nu-

kankinto, nužmoninto žmogaus pavidalai. Tačiau galvos pakeltos, žvilgsniai ryžtingi, atkaklūs. Daug juose valingumo ir dvasinės atsparos.

Jokie teismai šitų žmonių daugiau nebebaugino. Teismai nebebuvo jiems pirmiena. Daug jų turėjo ir daug praleido trumpam, bet skaudžiai pamokomam savo gyvenime. Nė kartą juos teisė prie raudonojo stalo, daugeliu atveju tampė ir smurtavo rudusios uniformos. Niekad nepažiūrėjo: visus kankinimus ir kipčiausius grūmojimus atlaikė ligi pat galo.

Dabar teisiami be jokių spalvų, uniformų ir paskutinį kartą. Jie tatal aiškiai suprato. Dar daugiau: jie žinojo ir laukė, kad šis teismas nesileis vienaiškai nukreipiamas. Juk turi pagaliau kur nors rasti toji tikroji tiesa ir teisybė. Jeigu jau jos nebėra ir nebebus, tai verčiau apokaliptiniu žvėrimi pavirsti ir draskytis, siausti žemėj. Ligi šitokios desperacijos nebuvo dar prieita. Šitie žmonės šventai tebetikėjo dar, kad suras kur nors laukiamą teisingumą. Todėl jie drąsiai stoji prieš šį teismą, todėl jų žvilgsniai šviesiai spindėjo. Kaltinamąją kalbą pasakė aukšto rango šetonas. Jis labai pasitikėjo savimi ir agresyvus buvo. Jo žodžiai krito, kaip profesionalo budelio smūgiai. Balsas, kaip perkūno dun-dėjimai, grusas ir klyšojantis buvo. Jis tik tempė ir vnynojo kelių jaučių odas, atmintinai skaitydams visus nusikaltimus. Blaškydamas odų rutulius jis tik demonstravo ir smarkesnį efektą norėjo sukelti.

„Aukščiausiasai Teisme ir visi čia esantieji! Šį kartą turime nekasdieninį įvykį ir ne eilinius nusikaltėlius. Tai siaubas, paskutiniai išgamos ir šlykščiausi žemės teršėjai. Niekad ir niekur tokio pasipiktinimo nėra turėję dar padorieji žmonės, koki sukulia šitie... Na, atleiskit man, gerbiamieji, bet aš ant greituųjų nesurandu tokio vieno ir tiklaus žodžio, kuris vaizdžiai apibūdintų šituos išdargus. Juk bau-

Pabaltijo valstybių byla istorijos šviesoje

Teherano ir Jaltos konferencijos. Slapti teritoriniai išsitarėjimai. Lietuva ir Potsdamas. Jos likimas su-
rištas su kaimynų likimu.

(Pradžią praėjusiam Nr.)

Toliau F. R. Dulles Pabaltijo valstybių klausimu aprašo šitokią kompromisą:

— Svarbiausias SSSR, taip pat Didžiosios Britanijos ir Jungtinių Amerikos Valstybių reikalas buvo nacionalinis saugumas. SSSR buvo pasirošęs prisidėti prie Atlanto Chartos, bet ji nenorėjo atsakyti savo 1939 ir 1940 m. įgytų teisių į Lenkijos, Baltijos valstybių, Suomijos, Besarabijos ir Bukovinos teritorijas. Molotovas neigė, kad jų pasilaikymas galėtų pažeisti Atlanto Chartos principus, jis įrodinėjo, jog jos po karo bus absoliučiai reikalingos Rusijos nacionaliniam saugumui. Vadovaudamasi jau toli pažengusiais realistiniais motyvais Didžioji Britanija buvo pasirengusi didžiąją dalimi pripažinti Tarybų Sąjungos pretenzijas, bet Jungtinės Amerikos Valstybės buvo griežtai nusistatę prieš bet kokius teritorinius susitarimus, kurie pažeistų laisvo apsisprendimo principą. Nors ten nebuvo laisvo sutarties klausimo, vis dėlto Rooseveltas nenorėjo būti būsimosios taikos konferencijoje pastatytas prieš konfliktus: tarp išsitarėjimo savo sąjungininkams ir Amerikos politikos tikslų, kaip tas rišo Wilsono rankas 1919 m. Paryžiuje.

Paties Roosevelto veiksmingumu šis opus klausimas buvo išspręstas kompromisu. Sovietų Sąjunga sutiko atidėti iki po karo savo akciją atžvilgiu būsimos teritorijų dispozicijos prie jos vakarų sienų. Ji sutiko atsižvelgdama į jos nacionalinį saugumą garantuojančią anglų - rusų są-

jungą, apdraustą Amerikos moraline parama ir bendradarbiavimu kuriant taiką bei saugumą laisvę mylinčių tautų. Aiški Lenkijos ir Baltijos valstybių ateitis šiuo kompromisu jokiu atveju nebuvo nustatyta. Ši problema buvo tik atidėta. Bet buvo tikėtasi, jog ji turi būti atidėta, mažiausiai, kol tęsis karas. —

Tai tokia buvo šios bylos situacija iki Teherano konferencijos. Teherano konferencija buvo suaukta pademonstruoti trijų didžiųjų valstybių draugingumui tuo metu, kada jau visur buvo plačiai kalbama apie pasireiškusius nuomonių skirtumus trijų didžiųjų tarpe. Konferencija buvo baigta paskelbimu deklaracijos, kurios paskutinieji žodžiai šitaip skamba:

— Dabar, kai mes iš draugiškų pasitarimų skirstomės, pilni pasitikėjimo mes matome tą dieną, kada viso pasaulio tautos, pašalinus teritorijas, galės gyventi laisvą gyvenimą, pagal savo valią ir įvairiausius norus.

Pilni vilties ir pasiryžimo mes čia susirinkome. Mes skiriamės kaip draugai veiksmuose, įsitikinimuose ir siekimuose. —

Ši deklaracija buvo pasirašyta Roosevelto, Churchillio ir Stalino 1943 m. gruodžio 1 d. Neatrodė, kad tada būtų buvę padaryti kurie slapti susitarimai kurių nors teritorijų atžvilgiu. Po šios konferencijos Amerikos laikraščiai rašė, jog Rooseveltas buvo iškėlęs klausimą dėl sovietų pretenzijų į savo kaimynų žemes. Atsakydamas į tai Stalinas pabrėžė, kad jo tikslas esąs patenkinti visus kaimynus. O žemių, girdi, jis turįs

pakankamai ir savų, kurios tik puoselina esančios apgyventos.

Vėliau, kada karui baigiantis, 1945 m. vasario mėnesį Jaltos įvyko kita trijų didžiųjų konferencija, čia jau Rooseveltas nebeišlaikė savo principo: vengti išsitarėjimų sąjungininkams, kad tas nesurištų rankų taikos konferencijoje. Čia jau jis savo ranka pasirašė devynių punktų susitarimą, kurio šeštame punkte yra šitoks nuostatas:

— „Trys didieji“ rytinę Lenkijos sieną nustatė pagal Curzono liniją su tam tikrais nukrypimais Lenkijos naudai, o to nuostolio išlyginimui ji gaus atitinkamos srities šiaurėje ir vakaruose. —

Curzono linija eina nuo Gardino pro Brest-Litovsk ir pro Peremyšlį į Karpatus. Tokiu būdu, 1939 m. rugpjūčio 23 d. vokiečių — rusų susitarimas dėl Lenkijos pasidalijimo dabar buvo ne tik antrą sykį patvirtintas, bet dar ir papildytas, nes be Brest-Litovsk, kuris jau buvo tekęs rusams pagal aną vokiečių — rusų susitarimą, dabar dar rusams pridėta lenkiška Lvovo sritis.

Grįžęs iš Jaltos konferencijos, 1945 m. kovo 1 d., prezidentas Rooseveltas kongrese, liedamas Jaltos konferencijos darbus, padarė šitokią pranešimą:

— Pažymėtinas trijų didžiųjų sąjungininkų bendradarbiavimo pasiekimų yra susitarimas Lenkijos klausimu. Lenkijos klausimas visą laiką pokarinėje Europoje buvo neramumų židiniu, todėl mes buvome nusistatę rasti to klausimo sprendimą. Mes jį radome. Mūsų tikslas

buvo padėti sutverti stiprią, nepriklausomą ir klestinčią tautą. Visais istoriniais laikais Lenkija yra buvusi tuo koridorium, per kurį į Rusiją buvo daromi puolimai. Du kartus mūsų amžiuje Vokietija puolė per tą koridorių į Rusiją. Europos saugumui ir pasaulio taikai užtikrinti yra reikalinga stipri ir nepriklausoma Lenkija, kad užkirstų kelią tiems puolimams. Susitarimas dėl Lenki-

jos sienos, apskritaiariant, buvo kompromisas, pagal kurį už prarastą sritį, esančią į rytus už Curzono linijos, ji gaus atlyginimą šiaurėje ir vakaruose. Jos vakarinė siena bus taikos konferencijoje galutinai nustatyta. Į tą naująją stiprią Lenkiją bus įjungtas didelis gabalas to, kas šandien Vokietija yra vadinama. Be to, yra susitarta, kad naujoji Lenkija gaus ilgą jūros pakrantę su daug naujų uostų. Taip pat didžioji Rytprūsiai dalis Lenkijai teks. Kita dalis teks Rusijai. Yra gerai žinoma, kad gyventojai į rytus nuo Curzono linijos nėra jokios lenkų, daugiausia!

(Pabaiga 7 pusl.)

Lietuvos gyvenimo vaizdėliai „Tiesos“ akimis

NEVEIKLŲ RASEINIŲ KOOPERATININKAI

„Draugas“ iš „Tiesos“ persispausdina tokią žinutę apie Raseinių kooperatinius: „Užtenka užėiti į Raseinių sektorių, kad išsikintum, jog iki šios dienos žemės ūkio kooperacijos apskrities vykdomojo komiteto žemės ūkio kooperacijos veikla tegeizistuoja tik popieriuje. Sektoriaus vedėjas drg. Kutkus rašo į žinių lapelį: Raseinių valsčiuje — 58 nariai, Betygalos — 63, Simkaičių — 30, Siluvos — 25. Viso šėšių valsčių žemės ūkio kooperatyvinės draugijos turime 382 narius. Žemės ūkio kooperatyvinių draugijų buvo įsteigtos šešios. Bet ir tos likimo valiai paliktos išsiskirstė, valdybos neposėdžiauja, naujų narių nepritraukia, kreditai nenaudojami“.

TRAUKINIUOSE

„Traukinys, einas per Kauguonįs bei Žaslius iš Vilniaus, negali pasigirti kultūringu keleivių pervežimu. Priešingai, jis pasižymi nešvarumu bei antihigienišku. Vagonai nešluojami, visur prišukšlinta, nėra kam šluoti, grindis išplauti, sutvarkyti. Keleivis vos pažvelgia į vagono vidų, ir nori skubiausiai pabėgti. Taip atrodo vagonai ne tik kelionės metu, bet tokiame stovyje jie paduodami pačioje stotyje“.

KAIP BUVO PRAVESTA ŽEMĖS „REFORMA“

Kovo 3 d. „Draugas“ spausdina iš „Tiesos“ paimtą žinią, kaip buvo prvesta tarybinė žemės „reforma“. Rašoma taip: „1944 m. rugpjūčio 30 d. Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos trečioji sesija priėmė įstatymą dėl vokiečių okupacijos padarinių likvidavimo žemės ūkyje. Šio įstatymo įvykdymas turėjo užtikrinti ne tik 1940-41 metų žemės reformos atstatymą, bet ir tolesnį tos reformos pagilinimą.“

Tuo laiku įstatymas numatė, kad atsižvelgiant į žemės rūšį maksimalinė žemės norma gali būti sumažinta iki 20 ha, o ūkiuose, rėmusiuos vokiškus okupantus — iki 5 ha. Iš

apkarpomų buožių ūkių paimama gyvulių ir inventorius.

Duodama naujakuriams žemės norma buvo padidinta iki 10-15 ha. Įstatymas taip pat numatė paramą statybine medžiaga, kreditais, sėklomis ir gyvuliais. Šiam įstatymui vykdyti buvo sudarytos respublikinės apskričių, valsčių ir partinės organizacijos.

Stambiausios klaidos yra šios: dar ne visi buožiniai ūkiai yra apkarpyti iki įstatymo numatytos normos. Dar neišaiškinti buožiniai ūkiai, kurie įstatymo vykdymo metu padalijo žemę tarp savo giminių ir tuo būdu išvengė įstatymo pritaikymo. Dar ne visur atitaisyta toji padėtis, kada naujakuriams atiduota prasta žemė, o buožiams palikta geros rūšies žemė. Dar ne visur įgyvendintas įstatymas tų ūkių atžvilgiu, kuriems turėjo būti palikta 5 ha žemės. Dar daugelyje buožinių ūkių neišaiškinta nuslėpto inventorius ir gyvulių dalis. Daugelyje apskričių iki šiol yra dar žemės fonde dideli žemės plotai, neišdalinti bežemiams ir mažžemiams valstiečiams“.

IR TARYBINIAI ŪKIAI BUOŽINIAI ŽIŪRI Į PYLIAVAS

Tas pats „Draugas“ persispausdina žinutę iš „Valstiečių Laikraščio“, kurs skundžiasi, kad daug kur ir tarybiniai ūkiai į pyliavas žiūri buožių akimis. „Tarybinuose ir pagalbiniuose ūkiuose paskiri vadovai į pieno privalomuosius pristatymus žiūri kaip į antraeilės svarbos darbą. Biržuvėnų tarybinis ūkis, turįs visas sąlygas pieno prievolei atlikti prieš laiką, neleistinai atsilieka. Jo direktorius Šlievičius reiskia nuomonę, kad tarybiniam ūkiui nebūtina įvykdyti privalomųjų pristatymų planą. Kai tarybinio ūkio direktorius gyvena priešvalstybinėmis nuotakomis, nenuostabu, kad jo vadovaujamas ūkis pieno privalomuosius pristatymus tėra atlikęs 30 procentų“.

Taip rašo dabartinė Lietuvos spauda apie gyvenimą Lietuvoje. St. Devenis

Tvirtas prancūzo balsas prieš mažųjų tautų priespaudą

Lietuvių politikų ir laikraštinių slūksniams gerai pažįstamas prancūzų rašytojas Henri de Chamberlain praėjusių metų rudenį paskelbė dar vieną savo knygą apie Baltijos valstybes, pavadintą „Baltijos tautų tragedija“. Knyga turi šiuos skyrius: 1) Rusija lauko sutartis; 2) Sovietų agresija; 3) Lietuva po pirmąją sovietų okupaciją; 4) Vokiečių okupacija; 5) Dabartinė padėtis Lietuvoje; 6) Ekonominė būklė; 7) Latvija po svetimųjų okupaciją; 8) Prieglaudos teisė ir Švedija; 9) Amerikos nusistatymas; 10) Baltijos valstybės kreipiasi į civilizuatą pasaulį; 11) Teisinė Baltijos valstybių būklė.

Visi skyriai gausiai dokumentuoti, visur paduotais dokumentais remiama Baltijos tautų teisė į laisvę, kreipiamasi į kultūringojo pasaulio sąžinę.

Užbaigoje autorius primena gausius kultūrinius Baltijos tautų ryšius su prancūzų tauta ir, cituoda-

mas Prancūzijos himną, ypatingai jaudinančiai apeliuoja į prancūzų tautą.

„Ar tiksite kurti ir nebyliai jūs, palikuonys Didžiosios Armijos karių, kurie pirmieji norėjo suteikti šioms tautoms laisvę; anūkai tų 1830 ir 1848 m. vyrų, kurie po visą Europą paskleidė tautinės nepriklausomybės ir žmonių brolybės idėjas; 1914 m. kariai, kurie kovojoje dėl visų pavergtųjų tautų išvadavimo ir kurie savo pergale patikrinot Baltijos valstybių nepriklausomybę; Prancūzijos partizanai, kurie juk esate so-lidarūs su jūsų broliais lietuviais; latviais ir estais, nes jie kovoja dėl tikslo ir dėl idealo, kurie buvo ir turi palikti visam laikui jūsų?“

„Ar tiksite jūs kurti ir nebyliai, Prancūzijos respublikonai ir demokratai, kurie pagrįstai keltate balsą prieš žiaurumus, įvykdytus mūsų krašte, Vokietijoje ir kitur, ir pirštų

nepajudinate prieš žudymus ir deportavimą tūkstančių žmonių, kurių vienintelė kaltė yra noras matyti savo tėvynę laisvą ir nepriklausomą?“

Kodėl tylite jūs, socialistai, kurie į savo manifestą prancūzų tautai bendrų rinkimų proga esate įrašę žodžius: „Bet pasaulis nebus laisvas, kol nors viena tauta bus pavergta!“ Ar jūsų akimis žiūrint, pavergimas yra geografinio pločio klausimas?

Kodėl tylite jūs, krikščionys demokratai, kurie skelbiatės dvasios vertybių gynėjais? Ar šios vertybės nėra tos pačios visose šalyse ir ar Kristaus mokslas nėra visuotinis? Ar jūsų protas ir jūsų sąžinė taip sutriko, kad jums jau nebeįmanoma pamatyti tai, kas dedasi anapus sienos, kuria Churchillis pavadino „geležinę uždangą“? Jeigu jau taip būtų, tai neliktų vilties į ateitį, kuri gali būti graži, jeigu tik ji remsis teise, teisingumu ir laisve visiems.“

džiaunojo kodekso lapuose neliko nė vienos nedorybės, kurios nebūtų padarę šitie... Čia vėl aš suklumpu dėl jų pavadinimo. Juk pasakyti žmonės būtų didžiausias įžeidimas atžvilgiu visų kitų, kurie tą padarę vardą nešioja. Dėl paprastumo toliau vadinsim Di — Pi, šituo kažkieno vykusiai duotu dviraidžiu. Tik sąvoka Di — Pi suprasim, kaip viso pikto ir širdgėliško prakeikimo įkūnijimą. Taigi... Kartojau: baudžiaunojo kodekso knygos nebeliko nė vienos nedorybės, kurios nebūtų padarę šitie Di — Pyy...“

Aukštojo rango šėtono žandai išsišiepė buliškos ekstazės snukio užrieti, o jo balsas ištyso ir falsetu suspiegė. Kiek apsiraminęs vėl pradėjo:

„Gerbiame! Kur tik kas pikto, nedoro įvyko, visur Di — Pi dauguma prisidėjo. Ka čia prisidėjo! Per silpnai pasakyta. Jie visur pradininkai. buvo ir visur demoralizacijos sėklą su kaupu bėrė. Di — Pi visur ir visada su tikrosios demokratijos priešais ėjo ir juos iš paskutiniųjų rėmė. Užtat jie dabar be tėvynės. Tik todėl dabar visur taikstosi ir mulkina jautrios širdies žmones, kad kailyje pikčiausias išdavikas ir kolaborantas dreba. Jie dreba ir bijo teisingo savo krašto žmonių keršto.“

„Toliau, gerbiame! Ilgai užtruko negirdėtas pasaulio istorijoj karas. Vyko lemtinoji kova dėl darbo žmonių teisių, dėl socialinio išlaisvinimo iš visokių despotų ir diktatorių košmariško savavaliavimo. Kur gi tada buvo šitie Di — Pi? Ką jie veikė? Jie tik lėbavo ir smagiuroavo. Jie laisvai lakstė iš vietos į vietą, kur mažesnis pavojus ir vargas. Žmonės kentėjo, visomis išgalėmis kovojo, o jie išnaudojo visus ir visokiose aplinkybėse sukčiausiai išsiversdavo. Jie vengė darbo ir bet kokios atsakomybės. Įvairiais būdais apeidavo darbininkų komitetus ir begėdiškai apgaudinėjo visokius Arbeitsamt'us. Bado

šmėklos akivaizdų jie sukombinavo po keletą maisto kortelių, skriaudė badmirius kaimynus ir socialiai pūtė nepasotinamus savo pilvius. Apšimetę vargšais, visko netekusiais lozoriškai kaulijo labdaros ir šalpos įstaigų prieškambariuose. Išgavę gėrybės kriokdami tempė jas į juodąją rinką. Čia lupo iš nelaimingų vargšų paskutinį kruviną skatiką. Iš to jų turtai ir įvairios brangenybės. Tik tokiu būdu jie lobo ir turtai laikėsi. Argi be darbo būtų galėję taip ilgai sverti išsilaukiyti? Argi dūru ir teisingu uždarbiu galima buvo taip ponaškai ir ištaigingai gyventi?

„Gal netikit, gerbiame! Prašau! Kiekvieni momentu galim nusikelti į bet kurį jų nedorybių lagerį, šitą didžiausią pažangiojo žmonių gėdos dėmę. Ten aiškiai išitinkinti, patys pamatysit, kas per orgijos keliamos diena ir naktį. Taip: net gi dienomis! Tiek jau pribukę visi jų jausmai ir akys begėdiškai apsi-vėlusios, jog nė dienos šviesoj nieko nebesidrovi. Pagaliau, nebūtų nė reikalo toliau žvalgytis, nes štai (motelėjo atapakalia ranka į teisiamausius) čia pat turim gyvą pavyzdį. Jie iš tolo tebedrovkia girtybės smarve. Jie ir čion neįstengė pasirodyti blaivi ir tinkamai pasirengę.“

Paskutiniai žodžiai aštriai pervėrė teisiamausius, ir jie jautriai suvirpėjo. Per visą kaltintojo kalbą jie išstovėjo ramūs ir abejingi. Nieko naujo ar rimtesnio toje kalboje neišgirdo. Joje nuobodžiai ir įkyriai buvo kartojami šimtą kartų girdėti žemėje tie patys šmeižtai ir dergimai. Matyt, visa tai to paties šėtono pastangomis buvo padaryta. Jis pašnibždomis kurstė savo bendrininkus, o šie jau garsiai ir karštai šaukė visose aikštėse. Tatal jau įprasta ir pasidinėška buvo. Teisiameji giliai susimastė dėl paskutinio teisingo priekaišto. To jau nei paslėpti nei išsiginti nebegalėjo. Priešmirtinių kančių padariniai supulingai tebesireiškė jų veiduose ir visam navi-

dale. Dėl to šiurpus sukrėtimo jie nebuvo dar kaip reikiant atsigavę ir žvalūs.

Šitą faktą tiksliai apskaičiavo šėtonas ir lemtingai smogė tinkamu momentu. Dėl to jis dar įžulesnis ir smarkesnis pasidarė.

„Gerbiame! Štai mano pagrindiniai kaltinimai. Kitomis smulkmenomis nebevarginaiū jūsų ir negaišinsiu brangaus laiko. Jeigu tolesnė bylos eigoj iškiltų reikalas, aš tų smulkmenų tūkstantį galėčiau pakloti. Todėl aš, pasirėmęs visais faktais, įstatymų paragrafais, reikalauju šitiems Di — Pi pačios griežiausios bausmės, būtent: amžinojo ištėrimimo, iš kur niekad negrįžtama, kur didžiausias valtojiimas ir alkanų dantų griežimas. Aš baigiau.“

Dievo vardu prašeko teismo sekretorius — šventas Jonas evangelistas.

„Teisiameji, aš matau, kad jūs esat palikti visiškai vieni, be jokios gynėbos. Niekas savanoriškai nestojo jūsų ginti. Aukščiausiojo malone jums paskirtas gynėju iš pareigos šventasis Antanas paduovietis. Prašau pasakyti tuo reikalu.“

„Mes sutinkam...“ — nuolaidžiai atsiliepė keli balsai.

Kiti daug džiugiau ir gyviau pritarė: „Iš gilumos savo širdies dėkojam Aukščiausiam už tų tų apvaldą. Šventuoju Antanu mes visiškai pasitikim. Kitą geresnį gynėją vargu ar mes patys kur nors besurastumėm.“

Kukilai, nusizėmęs išėjo prieš teismą šventasis Antanas. Jis vilkėjo sunkiu vilnoniu švento Pranciškaus įstatymo rūbų, suveržtu mazguota virve. Už juostos kabėjo ilgas rožančius su stambiu kryžiumi. Visą jo paveizdą gaubė Kristaus maloningumas ir begalinis savęs išsižadėjimas. Jo balsas skambėjo, tarytum medžio lapai gaiviai, pavėsingai ošė karštam alpinančiam vasaros vidudieny. To balso tonai plačiai sklido ir nuolat priminė čia skaidraus kristolinio upelės ramų srovenimą,

čia maloniai jaukų paukščių čiulbėjimą miško vienuose, čia šviesiai giedrą rytmečio nusisypojimą kalnų ganyklose.

„Viešpatie, Tu pareiškėi savo valią, ir aš ją vykdau. Labai sunku man kalbėti tokio įžulais puolimo akivaizdų. Aš nemoku ir nepajėgiu taip šiuurkšiai draskytis piktais žodžiais. Aš jautriai įvertinu, ką jaučia šitie nelaimingieji, kai jiems ne tik žmogiškos teisės paneigiamos, bet net pats žmogaus vardas išbraukiamas. Čia jau per daug ir didžiausia neteisybė.“

„Jei Tu, Viešpatie, teiksies nuolaidžiai pažvelgti į juos, Tu tuojau suprasi, kad jie Tavo būdu ir paveikslu buvo leisti pakelti žemiškojo gyvenimo bandymą. Čia tik Tavo, o ne kieno kito kūrybos vaisius. Jie buvo tikri ir padoriausi žmonės. Kai kiti prabangoj, demoniškon puikybės pakilę niekino, dergė visus šventuosius ir Tave Patį, jie nepasėkė jų pavyzdžiui. Jie visada likose dori ir ištikimi gražiams garbingų savo protėvių įpėdams. Uolus maldavimas ir klūpojimas — atsivertus nelaimė, tiesa, reikšmingas dalykas, tačiau jis nėra toks didelis ir vertingas, kaip nuosirdus, dėkingas atsidusimas laimėje, prisiminus savo dangiškąjį Rūpintoją. Mano giminieji niekada neparmiršdavo nusilenkti Tam, kurio duosnumu jie viskuo naudojami. Šitie žmonės visada buvo darbūs, gero, ramaus būdo, labiausiai mėgo taiką, gražiuoju gyvenimu su savo kaimynais ir daug nuolaidumo rodė, kad tik išsilauktytų mažoj karštai mylimoj savo šaly. Nors aš žydrios pietų padangės laimingas gyventojas, tačiau labai buvau pamėgęs šiaurės vakarų kraštą. Mes neišskiriamai suartėjom. Aš pamillau tuos žmones, o jie mane. Miela ir džiugu būdavo keliauti tos gražiosios šalies vieškeliais, kur mylinčia širdimi, viešai buvo garbinami mano broliai Kristuje ir Pats mūsų išganytojas kryžius kančių pavidale.“

(Pabaiga kitame Nr.)

Apie žurnalistiką apskritai, o mūs ypač

J. Cicėnas

Tą dėsni patvirtina gyvenimas. Tas dėsni yra toks: spauda — demokratijos ausys ir akys. Kiti spaudą mėgsta apibūdinti kaip 9-ąjį pasaulio stebuklą. Bet čia rūpi ne aforizmų rinkimas. Šičia norisi paaiškinti, kaip spaudos klestėjimas susijęs su visos demokratijos raida. Savo metu Lietuvoje buvo iškeltas toks šūkis: „Laukiniai žmonės laikraščių neskaityt.“ Šiandien tas šūkis tiktai šitaip perredaguoti: „Totalitariniame režime laikraščiai netenka savo tikrojo veido.“ Kas gi pagaliau laikraštis? Laikraštis esmė glūdi jo turinyje, mintyse, kurios iš apsnūdimo žadina, purto, vertia džiaugtis ar pykti, gėrėtis ar biaužėtis, uždega protą ir širdį, kviečia galvoti, daryti išvadas. Tai dienos įvykių ir rūpesčių veidrodys. O žurnalistas? M. E. Rojek šitaip pastebi: „Žurnalisto uždavinys — viešosios opinijos blaivaus budrumo būklėje išlaikymas.“ Toliau tas pats autorius pa- brėžia, kad anapus geležinės uždangos žodžio ir spaudos laisvė visiškai užgnaužta. Laisvosios spaudos už- smaugimas iš tikrųjų tėra viso au- plataus proceso, būtent — visų pi- lietinių laisvių panaikinimo ir laisvę mylinčių tautų diktatūrai ir komuni- stiniam terorui pavergimo proceso da- lytė.

Žurnalistika per kalnę. Tur būt, nepamiršime, kaip atrodė LTSR spauda. Tai sudraskusi ir purvina mazgotė — ir tiek. Kas su spauda dedasi anapus geležinės uždangos, galime matyti iš laikinosios Lenkijos vyriausybės proteguojamojo „Kurier Codzienny“ Nr. 251, kur pažodžiui rašoma:

„Jei palmsim į dėmesį bendrą lai- kraščių publicistinį ir žurnalistinį lygi, rasime ne vieną priežastį aliari- muli skelbti. Publicistų ir žurnalistų nebedaug turime. Senieji žuvo karo metu, iš dalies pasitraukė (iš tėvy- nės), nauji gi nepribūna. O be jų, savaime suprantama, negali būti gerų laikraščių. Dar blogiau, nėra vilčių, kad artimiausiu laiku daugiau atsirastų. Technikų, valdininkų ga- lima prasilavinti, bet publicistų rei- kia gimti ir turėti daug visapusiško mokslo ir intelektualinės kultūros. Taip gi reikia gimti žurnalistui, kurio dar- bas yra giminingas kūrybai. Žurna- listikos mokyklos, aišku, gali prala- vinti, puoselėti ir sumedžioti talentus, bet jų nesukurs.“

Toliau laikraštis siūlo, kad Lenki- joje esamais žurnalistų ištekliais ten- ka protingiau verstis, ne išsklaidyti, bet juos sutelkti į tam tikrus laikraš- čius, bent reprezentacinius. „Yra lai- kraščių, kurių lygis tiesiog kompro- mituoja, jie išsena dėl kažkokios vie- tos partinių ambicijų ar dėl neiš- kių sumetimų asmenų, kurie dėl to, kad, būdami mokykloje, šiaip taip parašydavo rašinius, dabar pasijuto esą pašaukti laikraščių redaguoti.“

Tremtinių „Orzel Biały“ Nr. 9 prie- šitų „Kurier Codzienny“ pastabų priduria: „Tai tiesa, kad žurnalisti- ka, o ypač publicistika, yra menas, ir to meno pramokti negalima. Reikia turėti įgimtą kibirkstėlę, iš kurios per nuodugnų darbą galima sukurti

tikroji kūrybos ugnis. Didieji publi- cistai, taip pat kaip ir poetai, yra iš „Dievo malonės“. Be to publicistika, kaip ir kiekvienas menas, kyla iš kūrybinio nerimo. Tai apaštalinimas idėjoms, kuriomis tikima, kurios ku- riama ir puoselėjama, tai kelių iše- kojimas.“

O kaip gi galima Lenkijoje (ir iš viso anapus geležinės uždangos) „ieškoti kelių“, kai rašančiam pa- kišama gatavas išbaigtas ir su smulkmenom nubrėžtas pavyzdys. Ir nuo jo nebegalima nukrypti. Visas jų uždavinys — šitai privalomo pa- vyzdžio perrėšimas per kalnę. Nėra erdvės. Ieškoti nevalia, valia tik pakartoti. Tokioje atmosferoje nėra vietos kūrybai ir talentų tobulini- muisi.

Gyvieji gyventi būkite pasiryžę ir savo vėliavos neleiskite iš delno, — tai poeto K. Borutos žodžiai. Jie tinka žurnalistams tremtiniais. Tei- singai „OB“ rašo: Tiesą tegali skelbti tie, kurie atidžiai klausosi, ką kalba širdis. Meno ir publicistikos kūrinys gimsta iš vidujo maišto, iš kovos ryžto. Ten, kur kova už savo išti- kinimus ir pažūrąs neįmanoma, ne- gali būti ir žurnalistikos. Šit kur tikroji totalitarinių režimų žurna- listikos menkystos priežastis. Čia tegali pagelbėti vienų vienas daly- kas, būtent — laisvės atstatymas.

Gerei tai sako Lisabonos kardi- nolas Serejeira: „Komunizmas nepa-

žįsta ir neįvertina žmogaus prigim- ties ir, savo bukų pažūrų vedamas, iš žmogiškosios asmenybės nori pa- daryti režimo ūkio įrankį.“

Jau pernai Krokuvos „Tygodnik Powszechny“ rašė: Jei kas paklaustų, koks „izmas“ yra labiausiai paplitęs, atsakymas, neabejojamai, šitaip skam- bėtų: „Opportunizmas“. Dabartinės Lenkijos publicistika žengia šio sąjū- džio avangarde. Toliau katalikų sa- vaistraštis pastebi, kad spauda pasi- darė visiškai nebeįdomi, nublukus, be ambicijų, nes neteko tikrųjų žurna- listų. Dabartiniai, žurnalistų parei- gas eina, žmonės pas režimo digni- tarus teklausia „kas“, bet ne „kaip“ ir ne „kodėl“. Str. baigiama šitokia pastaba: „Tauta jau subrendusi, o (režimo) žurnalistai kalba į ją lyg į vaikų darželio auklėtinius.“

Ne pro šalį bus prisiminti, ką neseniai Vilniaus radijas pareiškė valandėlėje „Agitatoriui į pagalbą“. Ir taip, buvo užsiminta, kad LTSR spauda dar nerado kelio į darbo ma- ses, ypač į kaimą, kuris yra „buržu- aziniai nacionalistinių banditų“ veikia- mas. „Turime įtempti pastangas ir pralaužti nepasitikėjimo ledus.“ To- liau užsiminta, kad privalu kelti ta- rybinę spaudos kokybę.

Tuo tarpu „Chicago Tribune“ pra- nesimu, pagrindžio spauda Lietuvoje plinta visų gyventojų remiama. Ta- sit pat pasakytina ir apie Lenkiją, kur, paties Radkiewicziaus pareiški-

mu, išsena 9 nelegalūs laikraščiai. „Kuznica“ piktinasi, kad ju lygis, „gana aukštas“ ir, matyt, dirba „seni vilkai“. A. Pragies teigia, kad „lais- vės reikalas, kaip ir talkos reikalas, yra vienas ir nedalomasis“, tad ir ko- va dėl spaudos laisvės anapus geleži- nės uždangos yra tolygi fronto sar- gybos postui, o tenykščių laisvųjų laikraščių darbuotojai — šitai aukš- čiausios pagarbos verti kovotojai, jie tremtyje esantiems žurnalistams yra „akstinasi ir sąžinė“.

Ar visi rikiuotėje? Ir čia tenka pakalbėti apie visai prozišką dalyką. Pernai Lietuvių Žurnalistų Sąjungos metiniame susirinkime buvo iškeltas savikritikos balsas: — ne visi trem- tyje atsidūrę žurnalistai yra įsi- jungę į savo tiesioginį darbą! Aišku, yra argumentų prieš, yra ir už. Ši- met, žinoma, mūsų žurnalistikos erdvė susiaurėjo (keli licencijuoti laikraščiai JAV zonoje, o Britų zonoje vos „pats vienas, pats vienas“), ta- čiau pareigos išaugo. Esame ant siauro lieptelio, tačiau apšviesti žmo- nių. Išeities turime ieškoti, o kai daugiau iniciatyvos, daugiau valios, tai lengviau „nepasiekiami“ atsiekti. Skilčių nedaug, bet jei visi, lyg bite- lės, sunestume savo krautį, tai, die- važ, gaujume grožybę, nors ir minia- tiūroje. Laikraščio stiprybė pasireiš- kia minčių įvairumu ir šviežumu. Žurnalistui darbai sąlygos sunkios, bet kam gi lengvos (net ir vaizbūnai skundžiasi)? Antra gryžus, visa lietu- viškojo žurnalizmo istorija yra gru- biom rankom glostyta, tad ar galim, ir dar tremtyje, reikalaui ypatingų naujūmų ir privilegijų?

Gal kai kurie pavargo, kiti, dainos žodžiais tarant, tykliai pamažu ulio- ja (bet ne restoranuos) papildomos (Nukelta į 6 pusl.)

Kur bėga kelias

M. Vaitkus

Atsikėlęs žydrą rytą, aš žengiu į gaivų kelią, kur it juosta saulės tiesias, ten kur aukso dirvos šviesios, kur briliantais pašlakstyta pieva žiūris į upelį, ir, prigludę prie kitos kito, ajerai ir nendrės želia.

Lengva, lengva... Kiltum, skirtum, kaip tas kelias mėlin skrenda... Kiek to grožio! kiek to naujo! Vien stebuklus braktum sauja — Griaučiuo! dalgio nebegalanda — rodos, amžina jaunystė siūnia spindulėtą gandą...

Bėga kelias, bėga spėrial, ieško galo, kur jam skirtas, bėga tiesiai į kalvę, į svajingą, ramią žalią, kur jam vartai atsivėrę, kur žaliuoja tujos, mirtos, kur žvakelėms gėlės žėri, ir sena žolė suvirtus...

Ten, tarp liepų šimtamečių susimastę kryžiai rymo... Tyli ir svajingai globia šviežia gilia gelsvą duobę... Į tą kuklią duobę stačiai, kaip į savąjį likimą, bėga kelias. Naują svečią ji glėbin maloniai ima...

Štai viršum suplito kapo augo kryžius, jojo sargas, kur, plačiai rankas išskėtęs, linki jam ramiai ilsėtis; ir, sukaupę saldų kvapą, jam kvėpuoja gėlės margos, ir girdėt iš medžio lapų: „Gera pasilsėt pavargus“.

Lietuvių vestuvių papročių karikatūros

Nesenai Alf. Dargis išleido Goet- tingene knyga: Lietuvių vestuvių papročiai, tempera piešiniai, viso 16 paveikslų, jų tarpe trys spalvoti. Knyga stengiasi dailiai išleisti, pra- bangiškumą pabrėžia daug tuščio popieriaus, kurio dabar ir reikalingi- giems dalykams nelengva gauti. Įve- damąjį žodį — panegiriką parašė kolega Paulius Augius. Galima su- tikti, kad paveikslų autorius „ne- mėgsta elegancijos... yra moder- niškos krypties, siekias ir ieškas naujo kūrybinio kello“, kad jam ne- trūksta „naujoviško grubumo“, tačiau jokiu būdu negalima pritarti Au- giui, kad tai yra „dar vienas na- šas į lietuvių dvasios lobyną... šis inašas tikrai nepaprastas... gėris atskleidžiamas pradų, besiveržian- čiu iš kiekvieno kūrinio“ ir t.t.

Man pirmiausia rūpi etnografinis jų paveikslų tikslumas. Jei autorius savo knyga būtų pavadinęs, sakysim, „Daratos Pupytes vestuvės“, tada valia būtų jas vaizduoti taip, kaip jo nepažabota vaizduotė nori; tačiau jeigu autorius norėjo atvaizduoti „pa- čią būdingiausią lietuviškų ves- tuvių tradiciją“, tai tos tradicijos pavaizdavimas turi būti teisingas, paremtas istoriniais ir etnografini- nis duomenimis. Deja, prasižengimų

etnografijai yra labai daug. Štai pa- tys stambieji.

Vestuvių pradžia. „Į keturias pa- saulio šalis gaudžia trimitai, kvies- dami į vestuvių puotą“ (paveikslas pavadinimas ir paaiškinamasai tek- stas — knygos autoriaus). Paveiksle angelas pučia medinį trimitą. Mūsų liaudies mene angelas su trimitu šaukia mirusius į paskutinį teismą, bet ne gyvuosius linksmam vestuvių puotai. Į vestuves Lietuvoje svečius kviečia tam tikras kvieslys, o kitur patys vedžiai. Niekas ir niekur tam reikalui trimitų nevartoja.

Šventykloje. „Senų senovėje, ka- da lietuvių gyvenamasis kraštas buvo apaugęs dideliais miškais, kada lietu- viai dar garbino įvairius gamtos reiškinius ir medžius, vienoje šven- tykloje tėvai, atsivėdę savo brėstan- čią dukterį, aiškina jai apie vyriausio- jo galybę. Jis vienoje rankoje lai- ko valdžios ženklą — krivulę. Ties jo galva kurenasi amžinosios ugnies aukuras, ant kurio tėvai aukoja su- brendusių rūgų pėda, kaip derliaus simbolį. Šios apeigos vyksta tik tė- vams dalyvaujant. Tik po šių apeigų mergaitė gali tekėti už vyro.“ Visa apeiga nuo pradžios iki galo yra gry- nas prasimanymas, jokie patir- kimi šaltiniai apie tai nieko nežino. Šventyklos sienoj nutapyta raguota milžiniška kaukė — dievas, kuris jo- kiais istoriniais duomenimis neįma- noma paremti. Panašias kaukes su bufalo ragais randame Indonezijos primityvių tautelių pastatuose, bet tik ne Lietuvoje.

Nežinomas raitelis. „Iėjimas į na- mą iš galinio šono (kaipgi šonas gali būti galinis?)“ Prie įėjimo keturi stulpai arba kolonos. Ant stogo bok- štelis, pro kurį išeina dūmai. Bok- štelis tarnauja žvalgytis, ar neuž- puola žvėrys arba priešai. Mūsų liaudies architektūra tokių bok- štinių kaminių visiškai nežino. Senuose pastatuose dūmai išeina pro čiukurą, kuris yra namo gale, pasto- gėje, po stogu žirgeliais, bet ne ant kraigo. Visas paveikslas yra piktas pasityčiojimas iš paprasčiausių per- spektivos ir proporcijos dėsnių. Rai- telio galva — kažkoks patologinis egzempliorius iš anatominio muzie- jaus; taip negamiškai kojas dedan- čiu žirgu niekas nepajaus.

Vogimas. „Štai ir atėjo šimtas bernelių (turi būti: brolių), keturi

šimtai žirgų kojelių.“ Ši daina nieko bendra su „vogimu“ neturi: brole- liai atėjo ne merginos vogti, bet su- naikinti savo seserį laukiantį var- gelį, tačiau veltui: „Kojom min- džiojo, kardais kapojo, — mano var- gelis nieko nebuvo.“

Pasiuntinys. Vestuvių kvieslio arba pasiuntinio lazda yra skirtinga nuo krivulės, kokią matome šiame paveiksle. Ji būdavo viršuje trišakė, bet ne riesta, žalumynais ir kaspi- nais papuošta. Krivulė, kurią čia dailininkas įbruko pasiuntiniui į

Kalbos kampelis

25. Ar tinkamai yra sudarytas būdvardis savistovus?

Sis žodis yra ne gyvosios žmonių kalbos, bet verstas iš rusų samosto- jatėly, kuris savo keliu yra toliau sudarytas visai panašiai kaip vok. selbständig ir kt. Jis yra atsiradęs knyginėje arba laikraštinėje kalboje ir savo daryba mums yra nevisai įpra- stas, nes sudėtiniai būdvardžiai su galūne -us yra labai reti ir dažniau- siai antriniu būdu sudaryti arba sve- timoj įtakoj atsiradę. Pvz. Daukanto geradarus arba Daukšos mielaširdus tėra tik knyginiai žodžiai, jų vietoj žmonių kalboje yra sutinkami tik ge- radaris ir geraširdis. Jau Valančiaus vartotasis žingėdis yra tos pat rū- šies darinys kaip savistovus ir kt. Iš gyvosios kalbos žinomi žodžiai akylandus, „landus“, klaužadus „pak- lusnus“ ir kt. yra antriniu būdu atsi- radę šalia akylanda, klaužada; plg. atlaida: atlaidus, sąrova: sąrovus (są- rovus lini), taip pat landa: landus ir kt. Panašiai šalia akivaizda yra atsi- radęs ir akivaizdus „offensichtlich, rus. očevidnyj“. Dėl šios priežasties bendrinėje kalboje lig šiol panašių da- rinų ir nebuvo linkstama sudarinėti. Pvz. vietoj verstinio žingėdis, kuris galėjo atsirasti pagal tokias svetimy- bes kaip vok. wissbegierig (iš kur latvių zinkari:gs) ir kt., buvo pir- miausia teikiamas savo senas būd- vardis smalsus. Tuo būdu ir savisto- vus vietoje yra bedrinė kalboje jau plačiai vartojamas savarankis arba savarankiškas prc. independent, vok. selbständig, pvz.: jis yra savarankis (ne savarankus! plg. savavalis, vie- našalis ir kt.), jo darbas savarankiš- kas, jis viską daro savarankiškai ir

ranką, buvo vartojama tik į sueigas šaukti ir niekad nebūdavo nešama į trobos vidų, o pastatoma lauke prie durų — ją pastebėję tuč tuojau siųs- davo prie kitos sodybos durų. To- liau tame pat paveiksle už stalo sė- dinti moteris gali būti tik hotten- totė, bet ne lietuvė. Mat, ten pietų Afrikoje yra savotiškas moterų gro- žio supratimas: kuo storesnis moters užpakalis, tuo ji laikoma didesnė gra- žuolė. Pagaliau ten pat ant stalo pa- dėtas naktinis puodukas. Mūsų liau- dies keramika tokių naktinių puodų nežino, tuo labiau nededa jų ant stalo.

Kraičėvežiai. Ant nuotakos žiursto nutapyta lėlija (tulpė) vazelėje. Mūsų liaudies audiniuose niekur (Pabaiga 6 pusl.)

Lietuvių studentų klausimu

UNRRA 1947 m. kovo 4 d. išleido potvarkį, kuriuo US zonoje sustab- doma bet kokia globa ir parama DP studentams. Kiti pavieniu UNRRA pareigūnų iniatyva galės būti teikiama pagalba studentams apsigyvenant stovyklose ar vokiečių palapose. Tas potvarkis palies apie 1.000 lietuvių studentų sudarydamas jiems sunkiai pakeliamas materialines sąlygas. Lie- tuvių tautai labai svarbu, kad mūsų, jaunimas ir toliau galėtų tęsti savo pasirinktas studijas. Mūsų dabartinė studentija, tada dar daugiausia bū- dama gimnazijų suoluose, abiejų oku- pacijų metu yra daug kur buvusi re- zistencijos kovos avangarde. Didelis mūsų dabartinių studentų skaičius yra praėjęs kacetus, kalėjimus ir pri- verčiamąjį darbo stovyklas. Taip pat jų draugų žymus skaičius yra tė- vynės ir žmonijos laisvės kovoje paaukoję savo jaunąs gyvybes. Todėl visoks teisingumas reikalauja ir da-

bartiniam sunkiam gyvenime mūsų studijuojančiam jaunimui sudaryti kiek galint lengvesnes sąlygas, sutei- kiant visokeriopą paramą. Dabar be- veik visi mes esame tokioje būklėje, kad neturime esamo liekamo, bet, no- rėdami įprasminti savo tremties gy- venimą, privalome neatsilikti, kaip organizuota visuomenė, nuo pažan- gos ir ruoštis atečiai.

Pasiruošimo atečiai geriausias laidas yra besimokąs jaunimas. To- dėl jo darbui palengvinti mūsų ben- druomenė privalo, kur reikia, atsi- sakyti būtina, kad paremtų būtiniau- sia.

LTB Vyr. Komitetas prašo visus Apygardų ir Apylinkių Komitetus ir kitus organizuotus Bendruomenės vienetus (teisiškai ir materialiai) pa- remti savo jaunimą, bestudijuojanti aukštosiose ir specialinėse moky- klose.

Profesinio parengimo reikalu

LTB Švietimo Valdybos pavedamas, profesiniam tautiečių parengimui ugdyti ir plėsti siūlami šie žemiau nurodyti ir savo iniciatyva sukurti kitų priemonių.

1) Pagal galimybes organizuoti, steigti ir remti tirščiau gyvenamose lietuvių apylinkėse specialias mokyklas, Suaugusiųjų Švietimo Institutus, studijas, įvairius praktiškus specialybių kursus suaugusiems, amatų mokyklas bei amatų dirbtuves.

2) Specialines mokyklos steigiant, jų organizavimą ir vadovavimą pavesti geriems organizatoriams-specialistams. Sudaryti mokymo planus bei specialybių dalykų programas, patvirtinant Švietimo Valdyboje Kase-lyje arba Inžinierių Centre Augsburg-urbe.

Jau nustatytų mokymo planų ir programų kai kurioms specialybėms galima gauti: Technikos mokyklose — Nuerthingene ir Augsburg-urbe, Gailestingųjų Seserų Mokykloje — Nuer-tingene, Jūrų Mokykloje — Flens-urge, Taikomosios dailės Institute — Freiburge, Prekybos mokykloje — Grevene, Miškininkų — Hanau, dailės studijose — Wuerzburg-urbe ir Hanau, Mokytojų — Seedorfe ir vaikų dar-zelių auklėtojų — Detmolde.

Greta specialių dalykų mokymo prisiminti ir benduosius: t. y., kaibas, matematiką, fiziką, chemiją ir pir- mąją pagalbą nelaimių atveju.

3) Didesnėse stovyklose, kur nėra galimybių specialinėms mokykloms steigti, siūloma jau veikiančius ar ateityje organizuojamus pasirus specialybių kursus centralizuoti įteigiant „LTB Suaugusiųjų Švietimo Institutus“ (Wuerzburg-urbe pavyzdžiu).

Mažesnėse stovyklose arba kur nėra tam tinkamų sąlygų, organizuoti ir steigti atskirų specialybių, kuo aukštesnio mokslo lygio, kursus.

Dėl mokslo planų, programų ir Vadovybės kaip 2-me punkte.

Jau paruoštos ir patvirtintos mo- kymo programos specialybių kursams yra atspausdintos:

a) Soferių kursų programa „Inžinieriaus Kelias“ Nr. 2. 1946 kovo mėn. Augsburg-urbe.

b) Elektros instaliatorių kursų programa „Inžinieriaus Kelias“ Nr. 3 46. balandžio-gegužės mėn. Augsburg-urbe.

c) Statybos braižytojų kursų pro- grama „Inžinieriaus Kelias“ Nr. 4 46. birželio-rugpjūčio mėn. Augsburg-urbe.

d) Radijo mechanikų kursų pro- grama „Inžinieriaus Kelias“ Nr. 5-6 46. rugsėjo-gruodžio mėn. Augsburg-urbe.

4. Negana organizuoti ir steigti specialinio pasirengimo mokymą, Apylinkių Komitetų tiesioginė pa- reiga visokeriopai, ypač materialiai tą mokymą remti, nuolatos vesti amatų mokymosi reikalingumo ir naudos propagandą gyventojų tarpe, skatinant mokytis amatų ir svetimų kalbų. Tuo tikslu ruošti technikos ir kitų specialybių dirbinių parodas, nuolat skelbti ir atnaujinti propagan-

dinius plakatus, darbą ir mokymąsi vaizduojančius paveikslus ir propa- gandinius mokslo šūkius bei diagra- mas, o taip pat visuotiniuose susirin- kimuose bei suvažiavimuose disku- tuoti ir nuolat informuoti tais klausimais.

5. No 1947-48 mokslo metų pradžios visose gimnazijose papildyti mokslo pamokų lenteles, įvedant specialinių dalykų mokymą. Mergaitėms teoretiskai ir praktiskai išplėsti rank- darbių, siuvimo bei kirpimo kursą, o

taip pat namų ruošos ir kulinarijos dalykus. Berniukams, pagal galimy- bę, įvesti elektromonterų, radijotech- nikų, statybininkų, medžio ir metalo apdirbimo specialybių mokymą. Spe- cialų dalykų dėstymui kvieisti tų sri- čių specialistus.

Dipl. inž. K. Krulikas,

LTB Švietimo Valdybos Spe- cialinių Mokslo ir profesinio pasirengimo Inspektorius Main- franken, Scheinfeld ir Gr. Hessen Apygardoms.

Lietuvių vestuvių papročių karikatūros

(Pradžia 5 pusl.)

nevaizduojamos gėlės induose, tokį motyvą randame tik tapyboje ant medžio: skryniose, spintose. Negalima sauvališkai perkelti orna- mentus į visiškai jiems svetimą sritį, kitą medžiagą, — tai nusižengimas etnografinėi tikrovei ir pagaliau me- niškam skoniui, kurio mūsų liaudis, pasirodo, daugiau turi, negu kai ku- rie dailininkai. Nuotaka šiame ir ki- tuose paveikluose atvaizduota su milžinišku valiūmu: jo senes- niais laikais mūsų liaudis nežinojo, tai visai moderniškas dalykas.

Tiek daug ir tokių stambių ran- dame netikslumų. Tad etnografinių atžvilgiu šis leidinys vertės neturi. Pagaliau iš viso neaišku, kokios ga- dynės lietuviškas vestuvės autorius nori savo paveikluose pavaizduoti: naujų ar priešistorinių laikų. Taip paveiksle „karvojus“ žmonių našys- ta yra naujoviška, o paveikslas „šventykloje“ bando mus perkelti į

gilią senovę. Beje, knygos pradžioje parašyta: „Paaikškinamasis tekstas paimtas iš prof. Baldausko“, vokiškai tiksliai pasakyta: „Erklärender Text nach Erzählungen von...“ Ži- noma, nėra dabar galima patikrinti, ar Baldauskas kada nors iš tikrųjų taip ir pasakojo, kaip daininin- kas aiškina savo paveikslus. Spau- doje tai tikrai taip nėra. Iš visko atrodo, kad Baldauskas čia buvo pri- kerktas tik „profesoriaus etiketės“ dėliui, norint suteikti savo knygai orumo. Tai nerimtas elgesys. Kas kita, jei dailininkas būtų panaudojęs citatas, paimtas iš etnografinių ve- stuvių aprašymų, kurių turime gana daug ir vertingų. Pagal jas kurda- mas savo paveikslus būtų ir tokių stambių klaidų išvengęs.

Visa tai turėdama galvoje, aš jokių būdu negaliu sutikti, kad ši knyga galės patarnauti mūsų tau- tos reprezentacijai, kaip rašo V. Ratas „Žiburių“ š. m. 4

Apie žurnalistiką apskritai, o mūs ypač

(Pradžia 5 pusl.)

normelės (kiekvieno tautiečio pilvas šio-to užvalgomu gėdžia) ieškodami (i komendantus, pirmininkus, švieti- mo vadovus ir kt. brukasi), o dar di- desni praktikai griebiasi būdų iš anksto kitus pralenkinti ir ateičiai apsidrausti (kai profesijos bičiuliai rašo ir sielojasi ne tik dėl savo dar- želyje būtų rūtų, jie plunksną iškel- ti prisiekusį tylėjimą, prasimokė kalbų, baigė fakultetus, vedė ar veda žmonas, biznį ir t. t.). Čia, deja, ten- ka prisiminti modifikuota romėnų patarlė: Quod licet bovi, non licet Jovi... Lietuvio žurnalisto tremtinio elgimasis, lyg to šventraštyje apsa- kyto žmogelio, kuris, gavęs talerį, už- kasė jį po žeme, — yra nusikaltimas ne prieš okupacines valdžios finan- sinius parėdymus ir ne prieš Arbeits- amta, bet prieš lietuviškąją sąžinę. Mūsų tautos nuostolai žmonėms sie- kia 20% viso gyvojo (žmogiškojo) in- ventoriaus. Įvairios profesijos ir kon- fesijos 1939—1945 m. būvyje patyrė smūgių, bet visų baisusis kirtis buvo smogtas mūsų žurnalistikai. Vien 1941. VI 14—15 d. d. i lėtą sadis-

tinę mirtį išlydėjome 1/3 savo pro- fesijos brolių. Pivosa sugrįžo, bet a. a. dr. Skrupskelis nebesugrįš, o kur kiti visi, prieš o Rytus išvežtieji? Keletas žurnalistų pasilikę Tėvynėje, bet jie užti ir palaužti (pvz., Karo- lis Vairas yra visai be... moralinio vairo). O reikės gi laisvojo Tėvynės pagrįžti, reikės dirbti už dešimtį rei- kės dar labiau savęs išsižadėti. Šio- je srityje ateina pesimistinės min- tys: stovintis vanduo pažaliąja, atseit, sukūdrėja (gali būti nuo žodžio: „skuduras“). Kas šiandien išsigynė žurnalistikos, nebepripažins prie jos jau niekad, tai pirm laiko i pensiją išėjė, vadinasi, ne rašalu, bet amži- nu nerimu varvančią plunksną iš- keltė į špitolninko lazda. Siurkšti tai, bet tikra tiesa.

Anapus geležinės uždangos žmo- gus ant kryžiaus kybo, — ir lietuvis žurnalistas tremtinys nebėgali tylėti, jis, jei ne pro langą, tai pro kerti- nį, privalo išveržti i konferencija pasi- tarimų, informacijos ar pagaliau vi- suomenės opinijos formavimo bū- stinę ir pakartoti JAV publicistės Do- rothy Thompson žodžius:

„Ponai, nekalkėkite daugiau apfe- taiką ir jos žūtibūtinį išlaikymą. Po- nai, kalkėkite mums apie (kiekvienos tautos ir atskiros žmogaus) teises, kalkėkite mums apie žmoniškumą, kalkėkite mums apie tiesą ir tel- singumą.“

Įvairios žinios

● Prancūzijoje numatoma sumažinti duonos normą, nes negaunama tiek kviečių, kiek jų reikalinga. Daugelis javų išsalo ir ūkininkai nebenori jų daugiau sėti, nes tai jiems esą neren- tabilinga.

● Po pirmosios de Gaulle kalbos Brunėvaly praves tas užklausias dėl de Gaulle pasisakymo davė tokius re- zultatus: 32% pasisakė, kad de Gaulle grįš i valdžią, 55% — ne ir 13% — savo nuomonės nepareikšė. Atitin- kami atsakymai prieš jo kalbą gru- pavosi taip: 29% už, 53% prieš ir 18% be jokios nuomonės. (NYHT).

● Prezid. Trumanas paprašė kon- gresą, kad jis pakeistų JAV neutra- lumo įstatymą. Pagal šį pakeitimą Prezidentas galėtų uždrausti ginklų ar karo priemonių pardavimą kiek- vienam kraštui, kuris vėliau galėtų grėsti taikai ar užpulti JAV. (UP).

● Prancūzijos kolonijū maištai pri- vertė prezidentą Auriol išvykti i ko- lonijas ir ten padaryti oficialius priė- mimus ir viešus pareiškimus. Numa- toma, kad jis ketionėje išbus apie po- rą savaičių.

● NYHT korespondentas iš Atenų praneša, jog Graikijos komunistų partija ir jos įtakoje esantieji kairieji (EAM) imasi atsargumo priemonių, kad galėtų savo veikimą ir politines operacijas perkelti i pogrindį.

● AP iš Stambulo praneša, kad 1941 m. Rusija mėgino paleisti Bulgariją prieš Turkiją ir tuo būdu Rusija bū- tų gavusi Turkijos Trakiją, taip rašė Nihot Erim „Ulus“ vedamajame. Tuo pačiu metu Erim pridūrė, Hitleris rašė prezidentui Ismet Inoenui, kad Vokietija nepulsianti Turkijos ir Turkija taip pat informavusi Britaniją (NYHT).

● Balandžio 28 d. prasidės speciali Jungtinių Tautų visumos sesija spe- cialiai Palestinos problemai spręsti.

● Sen. Arthur H. Vandenberg siūlo, kaip AP praneša, sulaukyti Sovietų

Sąjungai tiekiamą, kol Rusija paten- kinamai sutvarkys karo meto skolas. Tuo tarpu Dean Acheson reikalauja paskolos — nuomos užsakymus iš- pldyti.

DP i Lancashire

AFP iš Manchesterio praneša, kad artimiausių kelių savaičių būvyje i Lancashire (Anglijoje) laukiama at- vykstant pirmojo DP kontingento. Visos medvilnės pramonės darbinin-

Laiškas Redakcijai

DIDŽ. GERB. PONE REDAK- TORIAU!

Tamstos redaguojamo laikraščio 6 Nr. š. m. vasario 6 d. yra tilpusi kronikos žinutė iš Landshuto, kurios autorius p. V-tis sielojasi, kad Lands- hute nei bendrų Kūčių, nei Naujųjų Metų sutikimo nebuvo surengta ir, iš viso, Landshute nėra kam rūpintis dvasiniais ir visuomeniniais tautiečių reikalais.

Kadangi minėta žinutė yra para- šyta neobjektyviai, norime paaikškinti sekantį:

1) Dėl bendrų Kūčių surengimo stovyklos vadovybė atsisakė sto- vyklos gyventojų, tačiau kadangi vi- si gyvename atskirai šeimomis, gy- ventojai buvo nuomonės, bendrų Ku- čių nerengti ir dėl to niekas jose da- lyvauti neužsirašė. Taigi ir pats p. V-tis nepareikšė noro — neužsirašė bendrų Kūčių dalyviu.

2) Niekas iš lietuvių pasiūkimų nerengia. UNRRA-o Team-o ribose yra rengiami pirmadieniais pasi- linksminimai, i kuriuos atsilanko kai kas ir iš lietuvių.

3) Kas dėl dvasinių reikalų, tai norime pažymėti, kad tikinčiųjų dva- siniais reikalais rūpinasi du kunigai, kad tautiečiai gausiai lanko pamal- das, kurių metu gieda stovyklos miš-

Benamių pavasaris

(Pradžia 1 pusl.)

ir „saugotis, kad netaptume tokiais pagaliu kailištojais, nepradėtume iš- siblaškyti iš vieningo tikslo siekimo fronto. Turime sutikti, jog tokie tremtinių masėje kai kada iškylan- tieji pavieniai, bendrąjį reikalą dis- kredituojantieji reiškiniai ne visada būna sąmoningi. Ne retai tatau iš- plaukia dėl kai kurių asmenų bend- rūjų reikalų supratimo stokos ar siauražiūriškumo su tam tikra doza egoistinio pavydo atspalvio, o kartais ir iš proterplais aistringai iškylan- čios srovinės diferenciacijos, kuri šiuo metu tremtinių masės bendrie- siams interesams yra tik žalinga, ir, pagaliau, mūsų santykius suraizgo tam tikra svetima įtaka, kurios tikslai yra diametraliai priešingi mūsų- siems. Neigiamos įtakos nuosaukumui stabilizuoti, aišku, turi ir ta besitę- sianti neaiški padėtis, išmušanti daž- ną iš sveikos nuovokos ir normalios pusiausvyros, kurios netekęs žmogus kartais net savęs nebeapkenčia. Štai kur yra visų blogybių šaknis, kurias reikia kiekvienam pačiam sau jas iš savo psichikos be atodailos rauti, kad nesunkintume ir taip jau mūsų visų prislėgtos nuotalkos šiame neviltin- game trečiame tremties pavasaryje.

Tik mūsų bendrųjų interesų dė- liai čia nenorima konkretizuoti tų pasireiškiančių neigiamybių tiek ne- viešose stovykliniuose pokalbiuose, tiek kartais ir plateniuose tremtinių elito viešo pobūdžio susibūrimuose. Taip, net ir iš tokio, sakytum, mūsų tremtinių masės smegenų trusto atsi- randa vienas kitas individas, kuris, pastebimai tik siaurų tikslų vedamas, išdrįsta bagatelizuoti be priekaišto dirbamą visiems naudingą darbą ir net pasiūlo visai tremtinių visuome- nei aiškiai neprimtinus projektus, nė nepagalvodamas, jog tuo pasitarnau- jama kažkam, tik ne savajai visuo- menei.

Realus susidariusios padėties ver- tinimas, nuosauks laikymasis ir ne- pasidavimas savotiškoms, iš šalies inspiruotoms aistroms bus geriausias mūsų vieningumo ir susilankymo įrodymas bei solidarumo pademon- stravimas net ir svetimiesiems. Da- rant gi priešingai, gaunasi tik nie- kanga savęs kompromitacija. Argi ne- pakanka, kad kiti mus stengiasi įva- riais būdais diskredituoti: kam gi bū- ti mums patiems savojo darnaus su- gyvenimo duobkasiais?

Įžengdami i šį gamtai atgimimą teikiantį gyvybingąjį pavasarį ir puo- selėdami viltis greitai sulaukti laisvo savosios tėvynės pavasario, kuriame vėl pajusime savosios žemės kvapą, teikiantį mums kūrybinio entuziaz- mo, atsakykime tų visų mūsų vie- ningumą ardančių diferenciacijų ir ženkinę darnaus sugyvenimo ir soli- darumo keliu. P. Dovainis

kų profesinės sąjungos yra pareišku- sios savo sutikimą dėl svetimšalių darbininkų įgabenimo. Pirmieji at- vykusieji bus apmokomi audyklose ir paruošiamuosiuose darbuose.

Pažymėtina, kad Britų medvilnės pramonei esą reikalinga apie 100.000 svetimųjų darbininkų.

Dillingeno progimnazija baigė mokslo metus

Mokslo metų užbaigimas suteikia paitenkinimą tiek moksleiviams, vie- nais metais priartėjusiems prie abi- tūros, tiek lygiai ir pedagogams turintiems progos pasverti savo dėtų per metus pastangų sėkmingumą. Tad nenuostabu, kad ir Dillingeno progimnazija, šm. balandžio 21 d. baigdama savo 1946/47 mokslo me- tus, pasistengė, kiek esamos sąlygos leido, tatau kuo iškilmingiau atžy- mėti. Ši iškilmingoji Dillingeno pro- gimnazijos diena pradėta pamaldom- is, kurias laikė ir pritaikintą pa- mokslią pasakė gimnaz. kapelionas kun. J. Račaitis. Po pamaldų didžio- joje stovyklos salėje įvyko iškilmin- gas moksleiviams pažymėjimų įtei- kimo aktas.

Progimnazijos direktorius p. J. Vėlyvis, atidares iškilmingą pasėdį ir sudaręs garbės prezidiumą, pla- čiai apžvelgė tas darbo sąlygas, ku- riose teko progimnazijai kurtis ir dirbti. Progimnazija įsikūrusi 1946 m. kovo mėn. pradžioje, per nepilnus 14 mėnesių išėjo dviejų mokslo metų programą. Tiek maža laiko teturint, teko įtemptai dirbti tiek mokslei- viams tiek pedagogams. Pirmieji mokslo metai buvo baigti 1946 m. rugpjūčio mėn. Pradžioje ir po trumpų atostogų buvo pradėti antrieji 1946/47 mokslo metai, kurie dabar sėkmingai baigti, perkeltant i aukš- tesnės klases 52 moksleivius iš bendro iki metų galo lankusių 58

moksl. skaičiaus. Be to, 3 mokslei- viams suteikta teisė pradėdant nau- jus mokslo metus laikyti iš kai kurių dalykų egzaminus. Nustatytoji pro- grama išeita gana tvirtai, o pasiekti rezultatai, kaip matyti iš patiektų skaičių, taip pat geri.

Dėl per mažo septintai klasei mo- kinių skaičiaus progimnazija veiks ir sekančius mokslo metus, kurie prasidės gegužės mėn. pradžioje, taip pat tik su šešiomis klasėmis. Nors ir esant įvairių mokslo prie- monių ir vadovėlių trūkumui, vis dėlto sekančiai mokslo metai galės būti dar sėkmingesni, nes laiko po- žiūriu darbas jau tęsis normaliai: nebereikės skubėti ir be saiko įtempti jėgas ir moksleiviams ir pe- dagogams. Bus galima įvykdyti ir numatytas moksleiviams reikalingas ekskursijas.

Prog. direkt. p. Vėlyviui i teikus moksleiviams pažymėjimus, LTB Apyl. Komiteto pirmininkas direk- toriui ir pedagogams tėvų ir sto- vyklos gyventojų vardu išreiškė pa- dėką už jų nenuilstamą darbą tiek ištrėmime esančios jaunomenės tiek ir mūsų tautos labui.

Iškilmingas posėdis baigtas Tau- tos Himnu.

Š. m. balandžio 21 d. pamaldomis bažnyčioje pradėjo naujuosius mokslo metus po trumpų turėtų at- stogų Dillingeno pradžios mokykla. (d p)

Pabaltijo valstybių byla...

(Atkelta iš 4 psl.)

baltgudžiai ir ukrainiečiai. O gyven-tojai į vakarus nuo tos linijos yra lenkai, išskyrus taip pat Rytprūsius ir rytų Vokietijos sritis, kurios nau-jajai Lenkijai tenka. Jau seniai, t. y., 1919 m., sąjungininkų atstovai bu-vo tos nuomonės, kad Curzono linija būtų geriausia siena tarp abiejų tau-tų. Aš esu įsitikinęs, kad šiomis ap-linkybėmis tas sprendimas yra ge-riausias dėl laisvos, nepriklausomos Lenkijos valstybės.

Jaltos konferencija tęsėsi nuo va-sario 3 d. ligi vasario 11 d. Jai pasi-baigus, buvo paskelbta gana plati deklaracija. Toje deklaracijoje iš te-ritorinių klausimų yra palieštas tik-tai vienas Lenkijos klausimas. Jaltos konferencija buvo paskutinioji konferencija, kurioje dalyvavo pre-zidentas Rooseveltas. Jo padarytieji Jaltoje teritoriniai išpareigojimai dabar rėša rankas taikos konferen-cijos JAV atstovams. Nors stiprios, nepriklausomos klestinčios Lenkijos šiandien nėra, bet pasižadėjimai dėl jos sienų nustatymo turi būti pil-domi.

Sekančioji trijų didžiųjų konfe-

rencija, kuri įvyko 1945 m. Potsdame ir tęsėsi nuo liepos 17 d. iki rugpiū-čio 2 d., kurioje po Rooseveltto mir-ties pirmą kartą dalyvavo preziden-tas Trumanas, jau nustatė, kuri Ryt-prūsijų dalis tenka Sovietų Sąjungai ir kuri Lenkijai. Potsdamo susitari-mo VI skyriuje yra toks paragrafas: — Konferencija peržiūrėjo Sovietų vyriausybės pasiūlymą, kad, kol taikos konferencijoje bus galutiniai išspręsti teritoriniai klausimai, So-vietų Socialistinių Respublikų Sąjun-gos vakarų siena toje vietoje, kur ji siekia Baltijos jūrą, turi eiti rytų kryptim iš vieno punkto Dancigo (lankos rytinėje pakrantėje, šiaurios Braunsbergo — Goldupės, iki to ta-ko, kur susikerta Lietuvos, Lenkijos Respublikos ir Rytprūsijų sienos.

Dėl galutinio perdavimo Tarybų Sąjungai Karaliaučiaus miesto ir apylinkių konferencija principu su tuo sutinka, tiksliai tikslus sienos pra-vedimas paliekamas ekspertams per-žiūrėti.

JAV prezidentas ir britų ministe-ris pirmininkas pareiškė, kad jie šį pasiūlymą būsimojoje taikos konfe-rencijoje parems.

Cia jau aiškiai kalbama SSRS sie-ną prie Braunsbergo ir Goldupės. Iš to tenka daryti logišką išvadą, kad už tos sienos SSRS, o ne kuri kita valstybė. Tiesa, dar taikos konferen-cija neįvyko ir ta siena nėra galuti-nai patvirtinta, bet kur jau vakarų sąjungininkai yra savo žodį davę, jie jau jo neapkeis.

Karaliaučiaus sritį sovietai jau pavertė tarybiniu kraštu. Dabar nau-jai praveistoji SSRS siena kelių kilo-metrų ilgyje prie Vištyčio sutampa su Lietuvos siena. Todėl yra labai įdomu, ar iškilis Pabaltijo klausimas taikos konferencijoje, kuria jau nuo š. m. kovo 10 vyksta Maskvoje. Nor-maliai reikalus sprendžiant, tas klausi-mas turėtų iškilti, bet kadangi šių laikų diplomatija mėgsta išsisukinė-jimus, tai gal dar atidės iki „šiek tiek geresnių laikų“.

Kad šis klausimas dar nėra iš-spręstas rodo du amerikiečių politi-ko faktai: a) Washingtono tebera nepanaikintos Pabaltijo valstybių atstovybės ir b) kad tų valstybių pi-niginių fondų auksas neperduodamas sovietams. Vėliau ar anksčiau tas klausimas turės iškilti. Jis atidėlio-jamas todėl, kad rusai Pabaltijo kraštuose jau jaučiasi kaip namie, ir taip pat todėl, kad šiame nemalonia-me klausime amerikiečiai dar laikosi prezidento Rooseveltto kompromisinio sprendimo, t. y., atidėjimo. Niekur neteko užtikti, kad amerikiečiai būtų

padarę Pabaltijo atžvilgiu kokių įst-pareigojimų savo sąjungininkams, todėl atrodo, kad tą klausimą spren-džiant jų rankos nebus surištos. Bet koks galėtų būti mums naudingas sprendimas po tokio sienos pravedi-mo, koks dabar yra suprojektuotas Karaliaučiaus srityje, yra nesupran-tama.

Gyvename nuolaidų ir kompromi-

Parašyk apie „bagažus“ ir kelionės smulkmenas

JUL. ŠAKELĖ. — Tu, Šakele, Mūsų Kelyje rašai apie visokias kai-nas. Tai parašyk dabar, kaip tu va-žiuoji Amerikon, — ragino Antanas C., skoldindamas man lagaminą. — Tik žiūrėk, ne apie politiką, bet apie visas praktiškas smulkmenas. Mat, daug tokių kaip ir aš turime affi-davitus, tai labai įdomu žinoti ne iš gandy, bet iš tikros praktikos. — To-kius pat palinkėjimus gavau iš savo (Luisenstr., Stuttgarte) stovyklos pir-mininko p. Jakubonio, kurio didžiai kultūringą asmenį ilgai ir dėkingai minės ne vien „amerikonai“, bet ir čia pasiliekančiai. Stovyklos kome-dantas p. Varneckas, atrodo, Ameri-ka mažiau domisi, bet tai tylus, kuk-lus ir visa širdimi vargstančiųjų glo-bai atsidavęs žmogus, kokių tikrai bus dar ilgai reikalinga čia liekan-tiesiems. Išvažiujantieji dėkojame jam ir linkime ištvermės jo darbe.

Dabar gi apie Antano C. pagel-dautas smulkmenas.

Iš Luisenstrasse iki Fellbacho

Tai gi, „affidavitus“ konsulatui įteikiau 1946 m. gegužės pradžioje, o į Fellbachą kraustyti buvau pašauk-tas kovo 19 d. Vadinasi, pasirošti buvo duota kuone mažai laiko. Bet atrodo, kad tokiose sąlygose buvo ne-daug. Kurie dabar paduoda (tai išpu-džiai iš laukiamojo kambario), gauna daugiau ir greitesnių vilčių, nors antra vėl vertus, pasigirsta žodžiai apie „bevietskumą“ pabaltijiečiams ir apie tai, kad affidavitai nepakan-kamai „stiprūs“, kitaip sakant, per menkos finansinės garantijos. Bet vis dėlto, kas dabar įteikia affidavitus, tas, palyginti, greičiau gauna pakvie-timus, negu tai būdavo pirmiau.

Iš Stuttgarto į Fellbachą mus ir daiktus nuvežė visiškai patogii UN-RRR-os mašina. Fellbachas yra arti Stuttgarto (praktiškai — jo priemie-

*) Šis laiškas turėjo pasiekti skai-tytojus anksčiau, tačiau sugaišus jam ilgiau pakelyje į Redakciją, tegalė-jome jį atspausdinti vos šiame Nr. — Red.

sų laikotarpi. Tarptautinė situacija yra tokia, kad šiuo metu rytuose vy-rauja jėga. Likusi pasaulis yra nu-sistatęs visomis priemonėmis išlai-kyti taiką. Niekas šiandien kariauti nenori, o ypač nenori kariauti dėl svetimų reikalų. Todėl Pabaltijo tautų likimas rišasi su kaimyninių tautų likimu, t. y., suomių, baltgu-džių, ukrainiečių ir lenkų. Kai šios tautos atgaus laisvę, tai bus laisvos taip pat Estija, Latvija ir Lietuva.

VI. Bs.

stis). Čia susirenka visi tie emigran-tai, kuriuos pašaukia konsulatų. Kiek čia reikia laukti iki išvažiavimo į Bremeną, niekas tikrai nežino. Esti 2-3 dienos, esti 2-3 savaitės, bet ra-dome ir šeimų, kurios laukia jau net 8 mėnesius.

Emigracijos įstaiga yra Ludwigs-burgstr. 62. Atvykus pirmiausia čia ir reikia kreiptis. Joje užtrunkama neilgai — 30-40 minučių. Faktinai atliekami čia du reikalai: gaunamas orderis apsigyventi ir gaunamos mal-sto kortelės. Iš čia jau su visais la-gaminiais į skirtingą kambarį. Reikia pastebėti, kad „office“ susikalbėti lengva — galima visaip: ir vokiškai, ir rusiškai, žinoma, ir angliškai. Dau-guma tarnautojų latviai.

Skirtingam kambariui užimti ce-remonią labai paprasta. Surandi na-mo valdytoją ir jis viskuo aprūpina. Man, kaip žurnalistui, suteikė net išimti, davė vieną kėdę (iš viso esa-me 4 asmenys) ir staliuką, aukštumo sulig kėdę, „Dabar, sako, galėsi tu rašyti savo straipsnius Mūsų Keliui.“ Mat, to namo valdytojas pasitaikė neblogas pažįstamas lietuvis iš Kauno.

Pabaltijiečių krepšinio varžovų pasirodymas

Nors ir sunkėja sąlygos, tačiau su atgyjančiu pavasariu išsijudina sto-vyklose ir sportinis veiklumas. Po eilės pavasarinų susitikimų paski-rose stovyklose, šiomis dienomis krepšinio mėgėjai, ypač čia gyven-dami arčiau Scheinfeldo lietuvių sto-vyklos, turės retą progą stebėti pajė-giausių pabaltijiečių krepšininčių pasirodymą. Mat, toje stovykloje š. m. balandžio 24-26 d., vietinio sporto klubo „Kovas“ iniciatyva, ruo-šiamas pabaltijiečių krepšinio tur-nyras.

Tikslius dalyvaujančių komandų skaičius gali paaiškėti tik pačioje turnyro pradžioje. Jeigu neatsiras bet kurių nenumatytų kliūčių, tur-nyre, be pačių rengėjų — Schein-feldo „Kovo“, turėtų dalyvauti šios

Apskritai imant, emigrantai yra daugiausia vokiečių tautybės (seniai, keliaują pas vaikus) ir žydai. Kitų tautybių daug mažiau.

Jeigu pasitaikytų šaltesnis oras, tai apsklojimui nekenktų pasiimti šil-tesnių dalykų. O tiems, kurie naktį mėgsta žviesą, ne pro šalį turėti savo elektros lemputę. Tokie dalykai čia retai.

Maistas gaunamas čia gatavas pusryčiai, pietūs ir vakarienė pagal emigracijos įstaigos išduotas maisto korteles. Maistas toks, kad iš bado nemirsi, bet nutukti anaipol negali-ma. Todėl šiek tiek maisto atsivežti labai patartina. Pačiam savo atsivež-tą maistą čia pasigaminti galima.

Daiktus jau iš anksto reikia su-skirstyti, kurie bus atiduodami į ba-gažą ir kurie bus imami drauge su savimi: bagažas 50 kg, o su savimi 30 kg. Prie daiktų turi būti du ad-resai: vienas ant lenčiukės pririštas, o kitas stačiai prilipdytas. (Tatai at-sargos sumetimais, jei vienas nup-lyštų ar nukristų).

VILNIAUS „VALGIO“ UŽKAN-DINĖS

„Vilniuj veikia kelios „Valgio“ tresto užkandinės. Atėjęs valgyti turi ilgai laukti. Padavėjos nesisku-bina prieiti, bet sukiojasi prie bufeto. Stinga užkandinėse kultūros, stinga ir sanitarinės priežiūros. Staliukai neapriūpinami peleninėmis, nuorūkos mėtomos ant grindų, dėl to reikia dažnai šluoti ir sukelti dulkių debe-sis. Valgantiems nepaudojamos ša-kutės, nėra peilių, paduodama su-mirkyta duona ir nėra valgių pasi-rinkimo“.

O kadaise „Valgio“ užkandinėse buvo pavyzdinga švara, mandagus, greitas patarnavimas ir pavyzdinga tvarka.

Churchill smerkia Wallace kalbas

AP iš Londono praneša, kad Win-ston Churchill puolė Henry A. Wal-lace, pavadindamas krypto-komu-niškų, siekiančių atskirti Britaniją nuo JAV Valstybių ir sugretinti su Rusija. Karo meto premjeras minis-teris neminėjo p. Wallace vardo, bet pasakė, kad neseniai yra „atvy-kęs iš Amerikos vizitatorius ir su-sirinkęs laimingai nedidelę krypto-komunistų mažumą varo propagan-dą prieš užsienio politiką, kurią kantriai ir pastoviai tęsia užsienių reik. ministeris, remamas 9/10 že-mųjų rūmų“.

Churchillis savo auditorijai, ku-rijoje buvo susirinkę apie 6000 kon-servatorių partijos narių pareiškė, kad krypto-komunistas yra tas, kuris neturi drąsos išreikšti savo nusista-tymo, kurį jis vykdo“.

„Jo demonstracijos objektas“, p. Churchillis aiškiai buvo nukreipęs į Wallace, „yra atskirti D. Britaniją nuo JA Valstybių ir įpinti į mil-žinišką komunistų intrigų sistemą, kuri radijuoja iš Maskvos“.

Toliau Churchillis sarkastiškai priminė, jog jis niekada svetimame krašte būdamas nekritikavęs savo vyriausybės. (NYHT)

Mes ieškome savųjų

UNRRA-os PAIEŠKOJIMŲ ĮSTAIGA, AROLEN prie KASSELIO, ieško šių asmenų:

XVII

KAPTAINIS Gustavas;
KARPAVICIENĖ Leokadija;
KIKILAS Adolfas, 22 metų, iš Klai-pėda;
KIREILYTĖ Valerija, 24 metų, gyv. Kaunas;
KLIKNIENĖ Liuda, 42 metų, gyv. Jurbarkas;
KLIMAITIS Justinas, 28 metų, gyv. Barzdai;
KNOSPĖ Marija, 54 metų, iš Oder-bruch;
KOLYTĖ Genė, 30 metų, iš Freiburg;
KRASAUSKAS Mečys;
KRAUCIUNAS Mykolas, 42 metų, iš Ostpreussen;
KRAUCIUNAS Mykolas, 42 metų, iš Ostpreussen;
KRUELSKIENĖ Teresė, 45 metų, gyv. Vilkaviškis;
KRUELSKYTĖ Ona, 13 metų, gyv. Vilkaviškis;
KRUSINSKIENĖ Amele, 33 metų, gyv. Suliai, Vilkaviškis;
KULIKAUSKAS Leonas, 58 metų, gyv. Klaipėda;
KULIKAUSKIENĖ Magdalena, 58 metų, gyv. Klaipėda;
KULIKAUSKIENĖ Jadvyga, gyv. Kaunas;
KULPAVICIUS Algirdas, 20 metų, gyv. Zehha b. Gustrow;
KUNAS Vera, 29 metų, iš Muehl-hausen;
KURAITYTĖ Ona, 34 metų, iš Linz, Donau.

2627. Kanados lietuvis Viktoras Butėnas (Box 84, Weston, Ont., Ca-nada) — savo visč. Pagurij km.; jo gi žmona — savo brolio Baltuškos Vinco, seserų: Albinos ir Liubos, ki-lusų iš Marijampolės visč. Liudvi-navo visč. Danieliškių km.

2628. Kas žino apie kun. Stasį Mažeiką, Marijampolės vienuolyno auklėtinį, apie jo likimą malonėkite atsiliepti šiuo adresu: Mrs. Svelnie-

nė, 13 Strathie terrace, Stonly Burn, W. Lothian, Scotland.

2629. Ziemelis Juozas ([21a] Nord-walde b. Münster/Westl., Schede-brook 16 bei Hülsmann) — savo gi-minių bei pažįstamųjų.

2630. Amerikoje gyvenanti Mo-nika Garbauskienė (Garbauskas) (214 Adler Street Waterbury 28, Conn.) — Čekono Gasparo, s. Stasio.

2631. Moričienė-Gurinskaitė Ona ([24] Wedel i. Holstein, Litauisches Lager) — brolio Gurinsko Vinco, Milūno Vinco, kt. giminių ir pa-žįstamųjų.

2632. Skirmantaitė Ona (3347 So Lithuanica Ave., Chicago 8, Ill., U.S.A.) — Skirmantienės Petronės, jos sūnų Prano ir Petro bei giminių Darganaitės Marytės.

2633. Bielskis Vladas ([21b] Wet-ter/Ruhr, Baltic Camp) — brolių Bielskių Jono ir Prano.

2634. Sakalienė Ona ([23] Seedorf b. Zeven, Kr. Bremervörde, DP Camp) — Kairo Alfonso, Bardėnų-Bardauskų Teodoro ir Antaninos.

2635. Steponas Jonas ([23] Osnab-rück-Hoste, Bramsherstr. 231) — Armaičio Prano, kt. giminių ir pa-žįstamųjų.

2636. Naužemienė Marija ([23] Osnabrück-Hoste, Bramsherstr. 231) — Naužemio Domininko.

2637. Usonis Mykolas ([23] Gr. Hesepe, Kr. Meppen) — Šidlauskio Bronislavo-Brunono (yra svarbus laiškas).

2638. Mažeikienė Emilija ([23] Gr. Hesepe, Kr. Meppen) — brolio Za-lageno Vinco, giminių ir pažįstamųjų.

2639. Papielis Juozas ([24] Schles-wig, St. Jürgenerstr. 5) — vaikų ligų gydytojos p. Jakševičienės ir pažįsta-mųjų.

2640. Cvirka Mamertas (Rosen-heim, Lit. Lager) — Gilnsio Miko ir inž. Čupulio Jono.

2641. Plikšys Povilas ([13a] Ans-bach, Hindenburg-Kaserne, Lit. Komite) — brolio Plikšio Jurgio. Žiną apie jo likimą prašomi pranešti.

2642. M. Dervonskienė (Thisted Til Dragsbok, D.R.K., Danmark) — Dervonskių: Villaus, Alberto, Jonio, Emos ir Jadvygos; Paulauskienės Stanislavos, Varkojienės Malvinos ir Skivaitienės Onos.

2643. Moričienė-Gurinskaitė Ona (Wedel in Holst., Lit. Lager) — Gu-rinsko Vinco, Milūno Vinco, pa-žįstamųjų ir giminių.

2644. Platūkis Balys (105 Hilfield Camt, Belsise Avenue, London N. W. 3, England) — Platūčio Prano, Ma-čionio Kosto ir Mačionytės Aldonos, gyv. Džūkijoje.

2645. Mkt. Mažeika Juozas ([13b] Gauting bei München, DP Sanato-rium) — savo brolio Mažeikos An-tano.

Gerb. bendradarbiai prašomi, siunčiant iš svetimų kalbų vertimus ar straipsnius su li-gesnėmis citatomis iš svetimos spaudos, kartu su rankraščiu siųsti ir tekstą originalinėje kalboje. • Redakcija nesunaudotų rankraščių nesaugo. • Honoraras mokamas tik nuo-latiniais bendradarbiams pagal susitarimą. • Skelbimai talpinami tik iš anksto apmo-kėti. Skelbimai iki 10 petito eilučių — 20,- RM, toliau už kiekvieną eilutę po 2,- RM. Giminių paieškojimai privalo būti apmokėti už kiekvieną paiešką asmenį po 4,- RM. Už skelbimus ir paieškojimus pinigai reikia siųsti kartu su tekstu. • Platintojai atsiskaito už kiekvieną numerį, pasilikdami sau 10% nuolaidos. Laikraščio grąžinimai neprilimami. • Prenumeratos mokėstis vienam mėnesiui 5,- RM. Prenumerata įmokama už du mė-nesius iš auksto. Iš stovyklose gyv. pavienių prenumerata neprilimama. • Einamoji sa-skaita: Konto Nr. 8133 „Mūsų Kelias“, Bayerische Hypotheken- und Wechsel-Bank, Filiale Dillingen-Donau (13b).

asmenys, sudaromi skyriai ir išren-kamas seniūnas. Tuo tarpu C. V-bal žinomi 7 seniūnai. Kadangi seniūnas yra ryšininkas visais reikalais su C. V-ba, dėl to prašoma, sudarant sky-rius, per įgaliotinius informuoti, kas jam vadovauja.

Zonų-sričių įgaliotiniai Politinių Kalinių reikalams yra:

1) Anglų zoni — C. V. narys Jo-nas RIMASAUSKAS, (22a) Oberkas-sel b. Bonn, Magdalenenstr. 8.

2) Gross-Hesseno sričiai — Jonas GRIGOLAITIS, (16) Hanau, DP Camp 554.

3) Bavarijos sričiai — C. V. narys Povilas ŽICKUS (13b) Augsburg-Hochfeld, DP Camp.

4) Wuerttembergo sričiai — S-gos C. V. Reikalų vedėjas Petras SNIE-GAITIS, (14a) Stuttgart-Bad Cann-statt, Taubenheimstr. 57.

Anketas prašoma siųsti per savo įgaliotinius arba tiesiog C. V. Rei-kalų vedėjui P. Sniegaitiui. Visais kitais reikalais kreiptis į Reikalų ve-dėją aukščiau nurodytu adresu.

Martynas BERNOTAS, sūnus Jo-no, gim. 1903 m., ligi 1940 m. liepos mėn. gyvenęs Kretingoje, prašomas atsiliepti šio laikraščio administra-cijai.

Norintieji išgyti dalį KULVIE-ČIO darbo lietuviškų kryžiuokų, prašomi kreiptis į Rutkūną, Nürtingen (Württ.), Katharinenstr. 31.

MŪSŲ KELIAS

Išleina kartą savaitėje, ketvirtadienį

Dillingen a. d. D., Lietuvių Stovykla

Vyr. Redaktorius D. Penikas

ir Redaktorius A. Laikūnas.

Authorized by Military Government of Ba-varia — ICD, Press Branch. Licensee: Domas PENIKAS, licensed editor and publisher. Printed by Firma MANZ, Dillingen-Donau.

MŪSU KELIAS

LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

Amerika - biznierių kraštas

Rašo kun. Albinas Martišius

Po savaitės kitos buvimo Amerikoje greit lietuvių jubiliejuose ir šiaip visuomeniškuose bankietuose (baliuose). Štai, programos vedėjas kreipiasi į jūdytojus...), po to ypatingą dar pagarbą išreiškia, pavadęs pamindamas, susirinkusiems biznieriams.

Supratau, jog tai (pagal Lietuvos terminą) prekybininkai, kurie perka ar parduoda, ir kaip turtingesni žmonės, matyt, aukomis visuomeniškiems reikalams nusipelnę.

Bet paaiškėjo, jog iš jų buvo banko, vedėjas, laidotuvių direktorius, spaustuvininkas, apdraudimo agentas ir panašūs; taip sakant, įvairūs pareigūnai, už atlyginimą tarnaujantys visuomenei, bet nei perka nei parduoda, tikra to žodžio prasme.

Iš tų ir kitų atsitikimų greit aiškėjo, jog šioje šalyje toji biznio sąvoka apėmus visą gyvenimą, net ir tas profesijas, kurioms Lietuvoje ši visai svetima.

Ne veltui draugų pokalbyje išgirs klausimą, ar turi darbą ir kiek uždirbi. O ką tu dirbi: ar gimnazijos mokytoju ar sargu, gatvę šluoji ar stogus dengi, tikram amerikiečiui nesvarbu, ir net sužinojęs mažai tesidomi.

Jau pirmieji lietuviai emigrantai šią sąvoką greit įgyvendino. Nors buvo žemdirbių vaikai, ne i ūkius ėjo, bet veržėsi į pieno dirbtuves, net anglių kasyklas dėl to, kad tada nesugebantiems verstis lengvesniu bizniu čia buvo didžiausias uždarbiai.

Išvykstančiųjų į Belgiją reikalai

Vyrai, užsirašę angliakaisiais į Belgiją, jau pradėti gabenėti. LTB Vyr. Komitetui labai svarbi turėti žinias apie visus išvykusiuosius. Todėl visų Apylinkių komitetai prašomi tuojau sudaryti išvykstančiųjų arba jau išvykusiųjų sąrašus, nurodant vardą, pavardę, vedęs — nevedęs ir amžių.

Šiuos sąrašus prašoma siųsti be tarpiai šiuo adresu: LTB, (16) Hanau, DP Lithuanian Camp, 2a—40.

Belgija priima ir išskyringuosius

Yra išaiškinta, kad išskyringuosiuose tie, dėl kolaboravimo galės vykti darbam Belgijon. Tuo reikalu paduoti prašymus raštu, anglų kalba, adresuotus: Intergovernmental Committee of Refugees. Prašyme reikia pažymėti tikslus prašytojo adresą, nurodyti, jog išskyringuosius dėl nežinomų ar neišaiškintų priežasčių, ir prašyti patikrinti tinkamumą vykti Belgijon. Tai pačia tvarka gali kreiptis ir lietuvių tremtinių, nebuvę DP. Prašymai siųstini šiuo adresu: LTB, (16) Hanau, DP Camp Lithuanian, 2a—40.

De Gaulle partijos tikslai

Po savo garsių kalbų, kurių klausėsi dešimtys tūkstančių žmonių, de Gaulle pradėjo organizuoti savo partiją — Rassemblement du Peuple Français (RPF), arba mūsiškai: Prancūzų Tautos sąjūdį. Šio sąjūdžio vadu yra jis pats, o gen. sekretoriumi — Jacques Soustelle, buvęs de Gaulle laikų ministeris Londone, Alžyre ir Paryžiuje. De Gaulle šia proga taip pareiškė:

„Šiandien įsteigiamas Prancūzų Tautos Sąjūdis, kuriam vadovauju aš. Sąjūdžio tikslas yra skatinti mūsų žmonių pastangas valstybei perreformuoti ir atnaujinti, jungti prancūzų tautą iš susikaldymo ir vesti į laimėjimą. Aš kviečiu prie šio sąjūdžio prisijungti visus Prancūzijos vyrus ir moteris, norinčius susijungti bendram gerui, kaip kad jie buvo padarę Prancūzijos išvadavimui ir pergalei. Tegyvuoja Prancūzija! Tegyvuoja Respublika! C. de Gaulle.“

Apskritai, de Gaulle nori jungti prancūzų tautą ir sustiprinti jos vykdomosios valdžios funkcijas. Čia pavyzdžiui jis pasirenka Baltuosius

Be to, jie patys aiškina, padaryti iš ūkio biznį, reikia mokėti jį moderniškai tvarkyti o senovišku būdu ūkininkaudamas, pinigų nesudėsi ir rizikinga — gali neišrinkti už įdėtą kapitalą.

Dėl to biznieriškumo Amerikoje nėra ir tos lietuviškos „tėviškos“ mėlės, kurią tėvai, vaikai stengiasi užlaikyti, kad net pavarde nepasikeistų.

Čia kasdieninis reiškinys, kad dėl prasto biznio vaikai paliko dirvą nuoti kukurūzų laukus ir įsitaisė vištų ūkį, arba mėgino metą — kitą verstis nusiipirkę patogioje vietoje desėtką pienučių karvių pagaliau įsitaisė restoraną mieste, visai nesidomėdami, kur gimė ir auge.

Brooklyne sutikau vieną turtingą našlę, kuri džiaugėsi, kad jos vienuoliktą sūnų šiomis dienomis gavo pelningą darbą ir nereikės kitų duonos paršyti. Paklausiau, ką jis prieš tai veikė. Esą studijavo mediciną ir gerai sekėsi, bet dabar gavo gerą vietą ir net daktaro būdamas daugiau uždirbs. Tik gailla, kad be reikalo kaštavosi per tuos ketveris metus.

Negalima daryti išvadą, kad čia mokslas būtų žeminamas ar mažai kas jo siektų. Šiuo metu high school (gimnazijos) daugumas jaunimo baigia. Ten įvestos praktikos darbu pamokos: virimas, siuvimas, buhalterija, mašinraštis tik įgalina lengviau gauti darbą, kuriame reiktų su raštu susitikti, bet jų mažuma eina į aukštąsias mokyklas, kuriose, be to, ir daug kaštuoja.

Net profesionalai: advokatai, mokytojai neretai imasi fizinio darbo ar paprasčiausios prekybos, jei anoj profesioje neišgarsėjo ir čia yra geresnės biznio perspektyvos.

Juk didysis amerikietis Edisonas, sakoma, net nemoraliu buvo laikomas dėl savo elektrotechnikos tyrimų, kol elektros lemputės gamindamas nepadarė didelio biznio.

Dėl tos priežasties neturi aukos

savokos ir ypatingos visuomenės mėlės jos darbuotojas, nors dėl jos ir varga ir neturtą pateko. Nes, jei turi darbą, tai laikoma lyg ir nenormalu sutaupytur turėti: esą toki viendieniai tik laurai, tinginiai. Neveltui vietiniai labai išgirdę nustemba, kad veltui paskaitas skaitai ar į laikraščius rašai, paklausdami, ar kas už tai užmoka. Arba „pateisina“, jog tas dar neseniai iš Europos... nemoka gyventi!

Bet nežūrint tos „būtinybės“ krauti turtą, kiekvienas turi pirmiau minėtą moralinę (nieks nesistebi) laisvę savo mokslą mesti ar profesiją pakeisti visokių laikų ir amata, tinkamą pelningesniai bizniui.

Nuo tos darbo keitimo laisvės visuomenės akių yra suvaržyta dvasiškijs. Kartą važiuojam New Yorke pora kunigų uždaram automobilį — pakelė taisyklą darbininkai beveik visi sveikina. Antras keleivis paaiškina, jog kunigus ir netikį sveikina, nes žino, kad mes už juos mažiau uždirbam, o tik aukojamės dėl visuomenės, taigi ir gerbia tik dėl to.

Biznio sąvoka apėmus ne tik kitas profesijas, bet viešpatauja ir parapijų gyvenime.

Tiesa, teoretiskai parapijos didumas skaitomas šeiminų skaičium, bet praktiskai patys žmonės didžiuojasi ne tuo, kiek į bažnyčią ateina, o keliais desėtkais ar šimtais tą patį sekmadienį toje parapijoje buvo didesnė rinkliava jos reikalams.

Bet imant lietuvių reikalą, šis biznieriškas protas į parapijų gyvenimą daro labai blogą įtaką.

Aišku, kad jos geriau klestėtų materialiskai, svarbu, kad daugiau sekma dienomis prisirinktų ir rinkliava būtų didesnė. Tačiau žmonės tautybėmis nėra taip griežtai susiskirstę. Pvz., daliai kroatų ar slovakių yra arčiau į lietuvių bažnyčią ir priešinai. Bet, kad jie uoliau lankytųsi, įvedama daug kur anglų kalbą, kurią visi supranta ir net lietuvių čia gl-

Nauja LTSR vyriausybė

Šių metų kovo 13 d. įvyko trečiasis Lietuvos TSR aukščiausios tarybos posėdis, kuriame buvo paskelbta Mečislovo Gedvilio sudarytoji naujoji vyriausybė — Lietuvos TSR Ministrų Taryba. Jos pirmininkas — Gedvilas Mečislovas, pavaduotojai: Pissarevas Vosilijus, Šumauskas Motiejus, Niunka Vladas, žemės ūkio ministras Liaudis Kazimieras, Sokolovas Aleksandras, Bareika Vaclovas ir Oleka Pranas.

Taigi matome, kad LTSR ministrų tarybos pirmininkas turi net septynių savo pavaduotojų.

Toliau seka iš eilės šie ministrai: finansų — Drobnyš Aleksandras, kinematografijos — Brašiškis Stasys, komunalinio ūkio — Sviščovas Jokūbas, lengvosios pramonės — Teriošinas Feodoras, maisto pramonės — Andrijatis Kazys, mėsos ir pieno pramonės — Čygas Jonas, prekybos — Ivaškevičius Adolfas, miško pramonės — Ponomariovas Aleksandras, socialinio aprūpinimo — Stimburyš Juozas, statybinių medžiagų pramonės — Liubimcevas Nikolajus, statybų — Seremetėvas Petras, sveikatos apsaugos — Penkauskas Bronislavas, švietimo — Žiugžda Juozas, tarybinių ūkių — Agustinaitis Vladas, teisingumo — Blieka Jurgis, užsienių reikalų — Rotomskis Povilas, valstybės kontrolės — Tverkus Zigismundas, vadybės saugumo — Jefimovas Dimitrijus, vidaus reikalų — Bartasiūnas Juozas, vietinės pramonės — Kuryš Povilas, žuvies pramonės — Zaspinkas Andriejus, meno reikalų valdybos viršininkas — Banaitis Juozas, kultūros švietimo įtaigų komitetų pirmininkas — Nacas Eduardas.

Iš šio sąrašo matome, kad šiuo metu LTSR esamą net 24 ministerijos ir daug jų vadovų ne lietuvių bet rusai.

mę labiau mėgsta. Tuo būdu toji patrijotiškiausių žmonių dalis mažai lietuviškai girdi ir skundžiasi, jog „sudėjome aukas ne savo ištaigai“.

Vyskupi amerikiečiai tuo tik girtasi, nes ši priemonė tarnauja universalinei Bažnyčiai (kuri yra viena visų tautų), nes daugiau ją aplanko, o antra jie ir laukia, kad tautybės išnyktų, kurios labai trukdo administravimą, kunigų paskirstymą.

Sis praktiskas (materialistinis) galvojimas turi blogos įtakos ir savajai spaudai, kuri dėl menko tiražo, lyginant ją su angliška spauda, yra kelis kart brangesnė. Panašiai yra ir su tautybių tikiybėmis mokyklomis, į kurias daugelis tėvų neleidžia, nes daugiau kainuoja ar kelias ilgesnis.

O mokyklos administracija meli priima arčiau gyvenančius sveitimačius. Tuo būdu lietuvių lėšomis patstatytose įstaigose tirpsta ir ta mažą vaikų dalėlį net labai patirtojų tėvų.

Pereinant į politiską sritį, šis biznieriškas amerikiečių supratimas gali turėti ir gerų pasekų mūsų Tėvynės labui. Tiesa, tikri amerikiečiai politikos klausimuose nesiorientuoja ir gresiančiu net Amerikai komunizmu nesidomi, bet kad Rytai gali užblokuoti rinkas, kad jie visai nesiskaito su Amerikos galybe, jau kiekvienas pasakys: „juos reikia suvaldyti“.

Įvairios žinios

• Kaip informuoja NZ, nuo šiol jau leidžiama paštu iš amerikiečių į britų zoną siuntinėti spausdintus į D. Britaniją ir JAV. Pašto tarifas 50 g — 15 pfenigų.

• Vatikane, dalyvaudant popiežiui, 15 kardinolų, 50 arkivyskupų ir vyskupų, nutarta paskelbti šventaisiais 5 asmenis, kurie kadaise buvo pripažinti palaimintaisiais. Tai italas Giuseppe Cafasso, šveicaras Nicolas de flue ir prancūzai Louis Grignon de Montfort, Michele Garicois ir Katherine Laboure.

• DP stovyklose vaikai gaus specialų maisto priedą. Tam tikslui esąs paties LaGuardias be jokio prašymo paskirta 1.847 dol. Danijos misijos organizacijos tam reikalui jau esančios pardavusios šokolado, pienmil-

čių, džiovintų kiaušinių, aliejaus. Visa tai bus išdalta 140.000 vaikų kurie esą UNRRA-os globoje. (NYHT).

• Kretos Suda įlankoje susirinko didžiausias Amerikos laivynas, vadovaujamas viceadmiralo B. H. Bieri ir susidedas iš lėktuvnešio, 3 lengv. kreiserių, 10 naikintuvų, 2 apripinimo laivų ir 1 tenderio (lydimojos) laivo. Šis laivynas, kaip jau anksčiau kalbėta, vyks į Istambulą. (AP).

• Anglijos karaliaus dukrė balandžio 21 d. šventė 21 metų sukaktį. Ji yra Anglijos karaliaus sosto įpėdinė.

• Nepaprastas sprogimas, įvykęs Texas City, pareikalavo daug žmonių aukų ir sunaikinimų. Priskaitoma keli šimtai žuvusių, tūkstančiai sužeistų, mieste sukelta gaisrų. Žmonės bėga iš miesto. (AP).

• Šių metų kviečių derlius Amerikoje numatomas labai geras, geresnis net už praėjusį. Praėjusiais metais buvo gauta 874.000.000 bušelių, o šiemet gi tikimasi gauti net vieną milijoną. Tai būtų didžiausias derlius Jungtinių Valstybių istorijoje. (NYHT).

• Lenkija gauna radijumo, kurio vertė siekia 90.000 dolerių. Jo parūpino UNRRA iš Kanados. Radijumas bus nugabentas į Liublino universitetą Marie Curie institutą. (AP).

• Prancūzijos frankai vis brangsta: 100 frankų dabar mokama nuo 1,55 iki 1,60 šveicarų frankų.

• Viešosios nuomonės institutas Jungtinėse Valstybėse atskleidė gyventojus dėl 250 mil. dol. paskolos suteikimo Graikijai ir 150 mil. dol. Turkijai. Suplaukusieji atsakymai pasiskirstė šiaip: 1) Graikijai — pritaria 56%, nepritaria 32% ir jokios nuomonės nepareiškė 12%; 2) Turkijai — pritaria 49%, nepritaria 36% ir jokios nuomonės nepareiškė 15%.

• Gegužės mėnesį Clevelande (Ohio) bus atidaryta techniškoji atominės energijos paroda. Jos tikslas pademonstruoti pastangas atominės energijos pritaikinti taikingiems tikslams.

• Pagal Londono radijo pranešimą, britų Zem. Rūmuose ratifikuotos taikos sutartys su Italija, Rumunija, Bulgarija, Vengrija ir Suomija — buvusiais Vokietijos sąjungininkais.

• Britanija yra numatiusi daugelį savo fabrių perkeldinti į Australiją. Perkeldinimo planas numatomas įvykdyti per 20 metų (Daily Mail).

Nauji nuostatai tremtinių problemai tvarkyti

GEN. CLAY PAREIŠKIMAS SPAUDOS KONFERENCIJOJE

Frankfurtas, balandžio 16 d. (DENA). — Paskutinėje spaudos konferencijoje gen. Clay pranešė apie amerikiečių politikos tremtinių atžvilgiu pakeitimą amerikiečių zonoje. Pagal šį pakeitimą amerikiečių zonoje po 1947 m. balandžio 21 d. joks naujas tremtinių nebūsių priimamas į tremtinių stovyklas. Šio pakeitimo priežastimi nurodyta tai, kad US zonoje gyvenantieji tremtiniai turėję dvejis metus laiko apsispręsti, kaip jie norėtų gyventi: tremtinių stovyklose ar vokiečių ūkio rėmuose. Jie, be to, kiekvieno metu galėję grįžti į savo tėvynes. Dabar prisijęs reikalas derintis prie IRO (Tarptautinės Pabėgėlių Organizacijos) biudžeto, nes ši organizacija nuo liepos 1 d. perimsianti UNRRA-os veiklą. 160 milijonų dolerių sumos biudžetas pirmiesiems IRO biudžetiniams metams remiamas ta prielaida, kad visame pasaulyje esą 800.000 pabėgėlių, tuo tarpu jau šiuo metu IRO globos prisiėkia vienam milijonui pabėgėlių.

Sis patvarkymas neturės įtakos į teises 160.000 tremtinių, kurie amerikiečių zonoje gyvena už stovyklų ribų. Tikslai nepaprastais įrodymais būtinumo atvejais, pvz. įrodymais persekiojiesiems, ateityje gali būti padarytos išimties ir jiems gali būti leista naujai apsigyventi stovyklose.

Vokiečių ir sąjungininkų žurnalistų klausiamas, karinis gubernatorių pareiškė, kad šiuo nauju tremtinių klausimo sprendimu karinė

valdžia norėjusi pasiekti visos šios problemos stabilizavimą. Zonų sienos apsauga naujaisiais įsakymais negaunanti jokių pakeitimų. Bet kadangi ir ateityje nebūsių galima sienas aklinai uždaryti, tenka splielti, jog tuo pačiu nebūsių išvengta ir naujų pabėgėlių šioje zonoje atsiradimo. Tokių ir skaičius esąs neįmanomas numatyti. Nuo karo pabaigos į amerikiečių zoną atvykę maždaug 150.000 užsieniečių pabėgėlių. Karinės valdžios įsakymu, vokiečių įstaigos esančios įpareigos rūpintis tokiais naujais atvykėliais ir ateityje.

DP į US zoną vis dėlto bus išleidžiami

Washingtonas (DPD/Reutem/NZ). — JAV užsienių reikalų ministerio pavaduotojas Dean Acheson pareiškė, kad po balandžio 21 d. į tremtinių stovyklas Vokietijos US zonoje nebebus išleidžiami nauji atvykėliai, pirmoje eilėje iš Lenkijos atvyksta žydai. Taisi tačiau nereikiama, jog jiems iš viso būtų draudžiama atvykti į amerikiečių zoną: po tos dienos jie nebebusių tik priimami apsigyventi tremtinių stovyklose ir turėsių patys pasirūpinti savo išsilaikymu. Šiuo metu amerikiečių zonos stovyklose esą 380.000, už stovyklų ribų 166.000 tremtinių ir kasdien atvyksta, kaip pabrėžė Dean Acheson, vis nauji, perėdami sieną.